BUNJEVAČKE novine

Informativno - političko glasilo

Subotica, jun 2007. • Godina III • Broj 24

Cina: 50 dinara

OD JESENI BUNJEVAČKI U ŠKULAMA

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku - „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad - 100 Mhz
vrime emitovanja: petak 22.00 - 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nediljom od 17.30 - 18.30 sati

Radio Sombor
90,9 MHZ
vrime emitovanja: nedilja od 13.30 - 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”

Televizija Novi Sad - II program
vrime emitovanja: svake druge nedilje od 16.30 - 17.00 sati

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE
NIU "BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA"
POMOGLI

МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cena: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina III Broj 24.
Jun 2007. godine.
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU B.I.C. i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić - Ostojić
Savit novina:
Mijo Mandić (mlađi)
Nevenka Bašić Palković
Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Mikulić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković
Ana Vojnić Kortmiš
Livia Tričko Stantić
Joso Poljaković
dr Andrija Peić
Marija Horvat
Nikola Sedlak
Milorad Blažić
Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg Cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun: 160-143270-73

Štampa:
Alfa-Graf Novi Sad

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd
„North press" - Subotica
„Grutini press" - Sombor
„Futura plus" - Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg Cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu
bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10
25000 Sombor
Telefon/fax: 025 28-939

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Ovaj jun misec uće crvenim slovima u istoriju Bunjevaca jel su posli toliko decenija dobili konačno pravo učit svoj maternji jezik u škulama. Tako ćemo ga moć sačuvat od zaborava, javno ga upotribljavat al i s vrimenom i potribama razvijat.

U tom jezičkom razvijanju velik je zadatak i naši novina, koje su misto di se na najbolji način mož pokazat da je on podesan za svaku temu.

Čeljadi moja, nemojte se stidit divanit svojim jezikom, da vam se ne bi trevilo da vas vaša dica na njeg podsićaje i uče! Budnite vi ti koji će njima bit za primer.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U ovom broju:

Str. 4. OD JESENI BUNJEVAČKI U ŠKULAMA
Str. 5., 6. i 7. NAUČNA RIČ ZA NOVIJU ISTORIJU BUNJEVACA
Str. 8. KORHEC KOD BUNJEVACA
Str. 12. SVE U ZNAKU „DUŽIONICE 2007"

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji

PRITPLATA

do kraja 2007. godine: 210 dinara
Platit možete na naš tekući račun kod:
BANKA INTESA na broj: 160-143270-73 sa naznakom za pritplatu. Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / v.d. glavnog i odgovornog urednika Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005) - . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005 - . - Ilustr.; 30 cm Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Na naslovnoj strani:
DRUGARSTVO
autor: Marija Horvat

BUNJEVAČKI GOVOR OD 2007/2008. GODINE U ŠKULAMA

OD JESENI BUNJEVAČKI U ŠKULAMA

• Naš prioritetni zadatak bio je da svoju nadležnost sprovedemo u život Bunjevaca a to je učenje maternjeg jezika

Borba za uvođenje bunjevaèkog jezika u osnovne škule ima dugaèku istoriju. Tušta je bilo naši veliki ljudi koji su se paštrili to ostvarit. Danas, to je uspilo Nacionalnom savitu bunjevaèke nacionalne manjine na èelu s Nikolom Babiæom. Nastavni Plan i program za bunjevaèki govor izašo je u Službenom listu br. 12. 4. juna 2007. godine. Zato o ovom velikom uspihu i putu koji je vodio do njeg, divanimo upravo s njim.

Naš prioritetni zadatak bio je da svoju nadležnost sprovedemo u život Bunjevaca a to je uèenje maternjeg jezika. Ova borba za uvođenje bunjevaèkog u škule najviše se zaoštrila januara 2005. godine, kada je u Službenom listu izašao za naš predmet Nastavni plan i program, koji je potpisao ondašnji pokrajinski sekretar za obrazovanje Zoltan Bunjik, a veæ prvih dana marta taj pravilnik je stavljen van snage. Iako nam niko nije obajšnjavo zbog èega je to urađeno, politièki pritisak od pojedinaca pa do Hrvatske akademije i same Vlade Hrvatske bio je više nego oèigledan i svugde prisutan. Njihov zadatak je bio samo jedan, a to je da Bunjevci nemaju prava uèiti u školama svoj maternji jezik – objašnjava Babiæ.

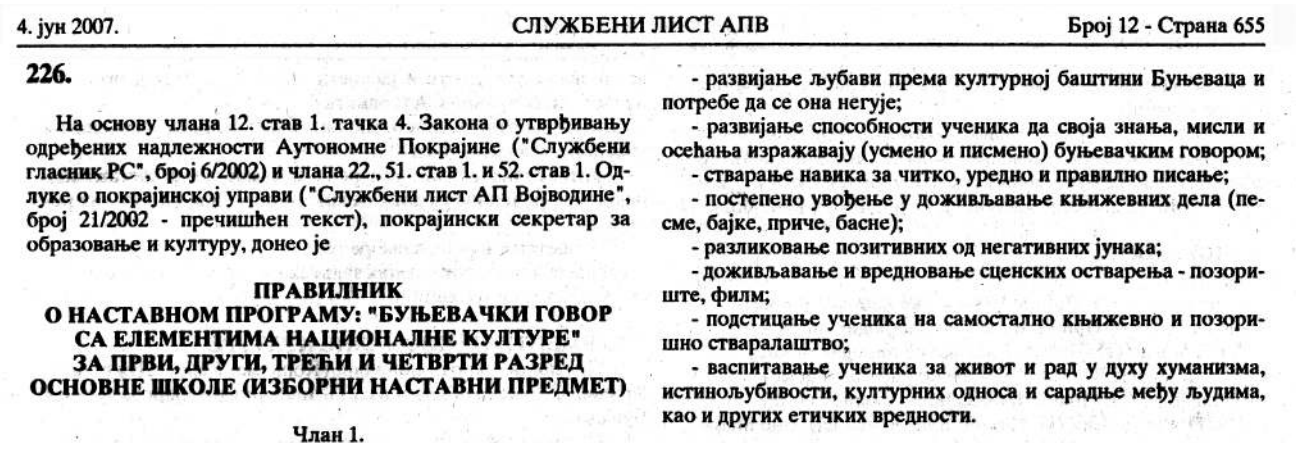
U isto vrime najprioritetniji zadatak Nacionalnog savita bio je uvođenje tog istog jezika. Vrime izmed osporavanja i ponovnog objavljivanja Službenog lista sa Nastavnim planom i programom za bunjevaèki govor u školama, provelo se radno i u pripravnosti za vrime koje dolazi. Tu je najviše posla imo Odbor za obrazovanje, koji je bio zadužen za izradu udžbenika koji æe se koristit u nastavi. Ovaj zadatak ni malo nije bio lak, jel je bilo malo građe na koju se mož oslonit, bilo je potribno standardizovat jezik, bit u toku vrimena u kojem živimo i u isto vrime doslidan svojoj jezièkoj tradiciji.

Taj period od poèetka 2005. godine za nas je bilo vraæanje na poèetak veæ urađenog posla. Bilo je potrebno opet postignuti saglasnost svih struènih institucija, dobiti saglasnost politièkih struktura Pokrajine i resornog Ministrastva Vlade Republike Srbije, kao i Nacionalnog prosvetnog saveta pri Ministarstvu prosvete, kazo je pridsidnik Babiæ i dodo, upravo ovi koje sam naveo za davanje saglasnosti su i konaèno prihvatili naše zahteve i u ponovnom razmatranju sa podrškom struènih eksperata i doneli ovakav pravilnik o nastavnom planu i programu za 2007/08. školsku godinu.

Dakle, posli tušta decenija, naša dica imaæe prilike od I do IV razreda uèit ko izborni predmet Bunjevaèki govor sa elementima nacionalne istorije i kulture. Za te èetri godine oni æe bit u moguænosti onaj svoj maternji jezik koji uèe u kuæama uèvrstit i proširit u škulama, nauèit više o svojoj književnosti, istoriji, obièajima.

Na zadnjem sastanku Nacionalnog saveta, koji je održan 16. juna, razmotreni su dalji potrebni koraci i mere da se obezbedi najbolja moguæa priprema i promocija u osnovnim školama za naše male đake prvake, s radošæom istièe pridsidnik Babiæ.

U Nacionalnom savitu ne kriju zadovoljstvo postignutim uspihom, al ni namire da njim ovaj uspih bude jak temelj za dalja ostvarivanja svoji prava u okviru obrazovanja. **S.K.O**

4. јун 2007. СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АПВ Број 12 - Страна 655

226.

На основу члана 12. став 1. тачка 4. Закона о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине ("Службени гласник РС", број 6/2002) и члана 22., 51. став 1. и 52. став 1. Одлуке о покрајинској управи ("Службени лист АП Војводине", број 21/2002 - пречишћен текст), покрајински секретар за образовање и културу, донео је

ПРАВИЛНИК
О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ: "БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ" ЗА ПРВИ, ДРУГИ, ТРЕЋИ И ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ (ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ)

Члан 1.

- развијање љубави према културној баштини Буњеваца и потребе да се она негује;
- развијање способности ученика да своја знања, мисли и осећања изражавају (усмено и писмено) буњевачким говором;
- стварање навика за читко, уредно и правилно писање;
- постепено увођење у доживљавање књижевних дела (песме, бајке, приче, басне);
- разликовање позитивних од негативних јунака;
- доживљавање и вредновање сценских остварења - позориште, филм;
- подстицање ученика на самостално књижевно и позоришно стваралаштво;
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, културних односа и сарадње међу људима, као и других етичких вредности.

RADOVI SA SIMPOZIJUMA „O BUNJEVCIMA” PRIDSTAVLJENI U SUBOTICI, SOMBORU I NOVOM SADU

NAUČNA RIČ ZA NOVIJU ISTORIJU BUNJEVACA

• Zbornik pridstavlja kamen temeljac za noviju istoriju Bunjevaca, on daje odgovor na pitanja ko su Bunjevci, šta su, šta su uradili za sebe i za druge – ocinio je dr Drago Njegovan na promociji, naglasivši da se očekuje nastavak pojedini istraživanja

Sve ono što je izneto na simpozijumu “O Bunjevcima” izmed 7. i 9. decembra prošle godine, u Subotici, našlo se u zborniku radova, čija promocija je održana 28. maja. Ko i sam simpozijum, tako je i sad zbornik ocinjen ko značajan događaj za bunjevačku nacionalnu zajednicu. Po prvi put je nauka kazala svoje o istoriji i sadašnjem trenutku bunjevačke nacionalne zajednice. Možda je **dr Drago Njegovan**, politikolog, direktor Muzeja Grada Novog Sada, najbolje ocinio značaj zbornika kad je kazo da **je to kamen temeljac u novijoj istoriji Bunjevaca. Ima kompleksan pristup i predstavlja odgovor na pitanja ko su Bunjevci, šta su, šta su uradili za sebe i za druge. Ovde se našlo, kako je izjavio, više takvih radova koji su istražili 300-godišnju istoriju Bunjevaca, a kad nije bilo istorijski podataka, istraživači su se pozivali na istorijske dokumente.**

Triba istaknit da su organizatori ovog simpozijuma bili Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine i Srpska akademija nauka i umetnosti, ogranak u Novom Sadu. Otvarajuć promociju **Nikola Babić**, pridsidnik Savita bunjevačke nacionalne manjine, pozdravio je prisutne i kazo da su visokom kvalitetu zbornika doprineli akademski istraživači, ko i ostali autori radova, med kojima se nalaze i Subotičani - Bunjevci.

Akademik **Zoran Kovačević** je, zatim, u ime Ogranka Akademije u Novom Sadu, kazo da se o kvalitetu jednog simpozijuma najbolje mož divanit kad izađe i njegov zbornik, a ovaj je po njegovim ričima **konac koji delo krasi**.

To je rezultat napora svih učesnika, a posebno glavnog urednika mr Suzane Kujundžić - Ostojić, da odbrane svoj nacionalni identitet, da trasiraju svoj dalji put u svojoj domovini Srbiji. Nauka može da pobije prezentovane podatke, ali ne i pravo Bunjevaca na samoopredeljenje. Oni su jedna od 14 nacionalnih manjina u Srbiji koja ima svoj nacionalni savet - kazo je Kovačević, ističuć da je pitanje identiteta krajnje osetljiva stvar i zato je svakom ostavljeno da se sam opridili. **Esencija identiteta je jezik**, kazo je, i citiro izjavu da je **bolje izgubiti jedan grad nego jednu reč svog jezika**. - **Nadam se da će Bunjevci znati i moći da sačuvaju ono što jesu.**

Mr Suzana Kujundžić - Ostojić, koodinator simpozijuma i glavni i odgovorni urednik “**Bunjevačkih novina**”, govoreć o zborniku istakla je da je on od izuzetne važnosti.

Jel, napisan je na srpskom i bunjevačkom jeziku. Posli ko zna koliko vrimena dobili smo priliku da divanimo i pišemo na našem maternjem jeziku, čime smo pokazali da je to dovoljno razvijen je-

Autori radova

U zborniku su se našli radovi akademika **Slavka Gavrilovića** o srpsko-bunjevačkoj simbiozi u Somboru od kraja 17. do sredine 18. veka, **Marije Bojanin** o Bunjevcima u Somboru, **Nevenke Bašić Palković** (iz Subotice) o životu i radu Bunjevaca u Mađarskoj kroz literaturu, **Mije Mandića** (iz Subotice) o obnavljanju bunjevačkog nacionalnog identiteta 90-tih godina 20. veka, **dr Drage Njegovana** o istorijskoj ulozi Bunjevaca u prisajedinjenju vojvođanskih oblasti Kraljevini Srbiji 1918. godine, mr **Saše Markovića** o bunjevačkom pitanju u kontekstu političkih prilika u Vojvodini 1929 - 1941. godine, **dr Aleksandra Kasaša** o stavu Bunjevaca prema zbivanjima u Bačkoj u proleće 1941. godine, **prof. dr Dragoljuba Petrovića** o bačkim Bunjevcima u svetlosti etnoistorijskih i lingvističkih činjenica, **Zvonka Stantića** (iz Subotice) o Bunjevcima na zapadnom dilu Vojne krajine, u Dalmaciji, Liki i Krbavi, **mr Suzane Kujundžić - Ostojić** o Bunjevcima danas – sociološko istraživanje, **dr Vladimira Đurića** o problemima pravnog određivanja nacionalne manjine i ostvarivanja manjinskih prava, **dr Mladene Prelić** o pitanju bunjevačkog identiteta u svetlu savremenih teorija o etnicitetu, **Ivana Vojnić Kortmiša** o uvodu u istoriju Bunjevaca, **mr Miroslava Niškanovića** o prezimenu Bunjevac i **Miroslava Vojnić Hajduka, diplomiranog koreografa** (iz Subotice) o bunjevačkim narodnim nošnjama i igrama od 18. do 20. vika.

zički sistem i da se na njem mogu pisat i govorit i naučni radovi.

Ovaj simpozijum "O Bunjevcima" prvi je naučni skup o njima. Na simpozijumu je izloženo 15 radova naučnika i intelektualaca, kako Bunjevaca, tako i Srba. Već posli prvog dila izlaganja autora, moglo se vidit da ovo nije običan simpozijum, već da je oko njega probuđeno puno pažnje, al i nacionalne strasti. Bili smo u mogućnosti čut vrlo žustra reagovanja iz publike Hrvata-Bunjevaca, koji su negirali autohtono poriklo Bunjevaca, pa i svako pravo na njevo izjašnjavanje ko tako – navela je mr Kujundžić - Ostojić u uvodu zbornika.

Što se zbornika tiče, ona je kazala da nike teme traže dalje ozbiljno proučavanje do čega će, kako već ima obećanja, i doć u skorije vrime.

Dr Drago Njegovan je, izmed ostalog, reko da, **kao što je zbornik kamen temeljac za dalja izučavanja Bunjevaca, tako niko ne može da kaže da tu treba stati.** Zatim je izno iskustva sa naučnog skupa u Rumuniji na kojima je govorio o Bunjevcima, **gde su mnogi bili začuđeni što Bunjevci imaju svoje nacionalne praznike, grb, zastavu, svečanu pesmu.** Zato je naglasio da na sledeći naučni skup o Bunjevcima triba obavezno pozvati Hrvate, Rumune i ostale nacije i nacionalne manjine**, "jer ako to ne učinimo znači da nismo sigurni u ono što govorimo".** Svoje izlaganje je završio konstatacijom da su sa ovim simpozijumom i zbornikom Bunjevci izašli **"na svetlo dana"** i da će se o njima tek čut.

N. Babić, dr D. Njegovan, akademik Z. Kovačević, mr S.K. Ostojić i M. Mandić

Na promociji je divanio i Mijo Mandić mlađi, dipl. arh. i istako:

Ovaj simpozijum nastavlja ono što su naši preci već uradili, ali dao je neka nova saznanja i viđenja o identitetu Bunjevaca.

Kao i afirmaciji našeg naroda, čemu su posebno doprineli oni autori koji su obrađivali one teme koje do sada nisu bile analizirane, taki su radovi Zvonka Stantića, mr Miroslava Niškanovića i dr Aleksandra Kasaša.

Zvonko Stantić, politikolog, jedan od subotički autora na simpozijumu i u zborniku, ovom prilikom je, med ostalim, govorio o Bunjevcima u Mađarskoj, koji su obeshrabreni poslidnjim pokušajom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine da njim pomogne da se izbore za ista prava koja imaju ovdašnji Mađari**. Kad vide naš zbornik, biće njim to podrška u ponovnim pokušajima da dobiju ono što traže,** kazo je Stantić.

dr D. Njegovan, prof. M. Bojanin, N. Babić, mr S.K. Ostojić i N.B. Palković

PROMOCIJA ZBORNIKA U SOMBORU

U Srpskoj čitaonici „Laza Kostić" 2. juna u Somboru, održana je promocija zbornika „O Bunjevcima". Prisutne je u ime Bunjevačkog nacionalnog savita pozdravio Nikola Babić.

O ovom značajnom dilu divanili su: mr Suzana Kujundžić – Ostojić, urednik zbornika, prof. Marija Bojanin, dr Drago Njegovan i Nevenka Bašić Palković.

Nevenka Bašić Palković, profesor jugoslovenske književnosti, zaposlena u Gradskom muzeju Subotica, priznala je da je izlazak zbornika doživila ko praznik, jel ostvarila se težnja da Bunjevci dobiju afirmaciju u svojoj zemlji. **Sa Zbornikom ulazimo u javnost. Posli tog biće lakše i da nas Evropa uvaži,** kazala je. Govorila je i o svom i o nastupu Mije Mandića (ko pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine), prošle godine, u ime Komisije za nacionalne manjine Mađarskog parlamenta, koja nije želila razumit argumente koji su bili u službi borbe za prava Bunjevaca u Mađarskoj kaka Mađari imaje ode. **Na kraju je pridložila da se sakupe sve studije o Bunjevcima napisane dosad i objave u jednoj publikaciji. Time ćemo potvrdit istinu o Bunjecima,** kazala je. Založila se za potribu vraćanja konstitutivnosti Bunjevaca u stvaranju države Srbije, koja bi tribala da stane iza Bunjevaca jel oni nemaje drugu, matičnu državu.

M.V.

U AKADEMIJI U NOVOM SADU

U Srpskoj akademiji nauka i umetnosti, Ogranku u Novom Sadu, 6. juna održana je promocija zbornika. Prid punom salom, naučnika, akademika i naši Bunjevaca koji u ovoj varoši žive divanilo se o ovoj naučnoj knjigi.

Prisutne je pozdravio akademik Zoran Kovačević, prdsidnik Ogranka, i izrazio veliko zadovoljstvo što je jedan tako velik poso zaokružen ovim dilom, al i što je ova ustanova mogla pomoć Bunjevcima u traženju naučne istine o svojem nacionalnom identitetu.

akademik Z. Kovačević, prof. dr D. Petrović, Z. Stantić i mr S.K. Ostojić

Prof. dr Dragoljub Petrović, redovni profesor (u penziji) Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, jedan od autora u ovom zbor-niku, divanio je sveobuhvatno o cilom dilu, te svim radovima i njevim autorima. Zbornik je opiso ovim ričima:

Knjiga koja nas je okupila na ove razgovore u izvesnom je smislu prekretnička, pre svega po tome što o Bunjevcima počinje da svedoči na način koji se u njihovom iskustvu dosad nije mogao smatrati uobičajenim. Bunjevački identitet, naime, izgrađivan je i potvrđivan tokom više vekova, potiskivan takođe na mnogim istorijskim vetrometinama (najčešće silom državnog razloga ustremljenog na to da ga usisa i njegove nosioce denacionalizuje), ali je uvek pokazivao izuzetnu vitalnost i uspevao da se pred svim nedaćama održi i pred svim izazovima uspravi.

O važnosti zbornika i uopšte naučnog bavljenja problematikom Bunjevaca divanila je i Nevenka Bašić Palković, koja je istakla da je ovo za nju a i sve Bunjevce velik dan, jel se u Akademiji nauka obraća na svojem maternjem bunjevačkom jeziku.

Znatel da se ovaj jezik uopšte ne uči u škulama već decenijama, on se generacijama prinosi u okviru porodice? Oni koji su ga ipak u javnosti koristili bili su šikanirani, na poslu i u škuli, al ipak nam ga nisu uspili zatrt!

Divanila je i o svojem radu koji je zasnovan na sociološkom istraživanju Bunjevaca i da su rezultati tragični, jel Bunjevci danas o sebi znaju samo da su došli od rike Bune i znaju za svoj jezik, sve ostalo je za nji nepoznanica. Na osnovu tako malo podataka očuvanje njeve nacionalne svisti vridno je divljenja, ako se znaju i druge negativne okolnosti koje su ji pratile. I zato je ovo istraživanje o Bunjevci-ma u današnjem vrimenu početak jednog drukčijeg pristupa ovom narodu.

Na promociji je divanio i Zvonko Stantić, politikolog, koji je pročito, porid ostalog, i dokumnt o zabrani Bunjevcima 1945. godine da se ko taki izjašnjavaje. Bilo je neprijatno iznenađenje za mnoge koji su taj dan došli štogod više saznat o Bunjevcima. Virujemo da i med našim svitom još uvik ima oni koji o tom ne znaju ništa. Zato ćemo taj dokument ode ponovo objavit.

Kako je prvo naređenje na koje se ostala pozivaju izdato 14. maja 1945. dakle dan prija potpisivanja mira na teritoriji Jugoslavije, jasno je da je još za vrime rata ovo pripremano, dogovarano i odlučivano. Nemamo za sada pouzdanog saznanja sa kojeg visokog mista je inicirano i o kakoj trgovini se radi, naglasio je Stantić.

U ime Nacionalnog savita Bunjevaca prisutne je pozdravila Đurđica Skenderović, potpricidnica Izvršnog odbora BNS-a, koja je iznela kako su Bunjevci danas organizovani, koliko institucija imaje i s kakim se poteškoćama danas bore.

KORHEC KOD BUNJEVACA

N. Vizin, T. Korhec, Đ. Skenderović i N. Babić

U zvaničnoj i radnoj positi Bunjevačkom nacionalnom savitu 29. maja bio je Tamaš Korhec, potpridsidnik Izvršnog veća Vojvodine i pokrajinski sekretar za propise, upravu i nacionalne manjine. Tom prilikom obašo je i Radio redakciju „Bunjevačka rič“ te NIU „Bunjevački informativni centar“. Iskoristili smo ovu priliku i da s gospodinom Korhecom opravimo jedan intervju o njegovom viđenju bunjevačke samouprave i rešavanju problema na koje ona nailazi.

Prvi put ste u positi Bunjevcima. Kaki su Vam utiski?

Iako sam često planirao ovakav sastanak sa Bunjevcima, tek sad je on upriličen, ali moram reći da sam se sa vašim predsednikom Nikolom Babićem više puta sastao u Novom Sadu, kao i sa nekim predstavnicima Nacionalnog saveta, tako da sam informacija imao, ali sam sada došao i sve to da vidim na licu mesta.

Ovde sam video kako se odvija bunjevačka samouprava u Subotici, kako to prostorno izgleda i saznao sam nešto novo. Nisam znao da imate i radio redakciju, vidim da je sve u jednom procesu razvoja, pogotovo ono što je vezano za informisanje i kulturu. Vidim da se kulturni život Bunjevaca sve više uobličava i nadam se da ovo zrači prema zajednici i da su ove aktivnosti i rezultat tih potreba zajednice kojoj se obraća.

Zbog toga Savet mora imati veoma dobar sluh za to šta njegova zajednica želi da na osnovu tih potreba artikuliše svoje dalje aktivnosti. Jer moram reći da se Bunjevci nalaze u jednom veoma specifičnom položaju na druge manjinske zajednice u Vojvodini. Tu pre svega mislim na to da je sve do devedesetih godina prošlog veka njihova posebnost na ovaj način bila zapostavljena, a s druge strane postoji jedna značajna kulturna i jezička bliskost sa većinskim narodom, što je ujedno i prednost često i prepreka u ovom procesu očuvanja, a posebno u sticanju ravnopravnosti.

Pomenili ste prostor u kojem radi bunjevačka samouprava. Naš Nacionalni savit radi u prostorijama koje su velike oko 20 kvadrata, plaćaju zakup, i u njima se održavaje sidnice na kojima bude prisutno i po dvadesetak ljudi, što je prilično nedolično. Postoji li mogućnost da se ovaj problem u skorije vrime riši?

Pre svega trebalo bi od Opštine tražiti da se sednice održavaju u nekoj većoj sali, oni bi sigurno izašli u susret. Ali i pored toga smatram da su prostorije u kojima se odvija svakodnevni rad neadekvatne i verujem da će se u skorije vreme steći uslovi da se to i promeni.

Informisanje je zdravo važan dio svake nacionalne manjine, međutim, Bunjevci i na ovom polju još uvik nemaju ostvarena sva prava. Kako vidite rešenje ovi problema?

Mislim da se nekako mora i može pregurati ova budžetska godina, ali da se nadalje ovi problemi moraju rešiti dugoročno, dakle, moraju se stvoriti neki stalni izvori finansiranja, kako bi se ovakva situacija i rešila. Tu pre svega mislim na vaš dečiji podlistak.

Sledeća važna stvar u informisanju, koju nikako ne smemo zaboraviti, da se dobar deo informisanja bar kad su Bunjevci u pitanju, može obezbediti preko sredstava informisanja na srpskom jeziku. Ali, sve one posebnosti koje su vezane za bunjevačku zajednicu potrebno je i propratiti. Zato je pokrajina dužna da obezbedi uslove za praćenje tih posebnosti, od kulture do jezika. Nažalost, čujem da se jedan od takvih vidova informisanja, kao što je vaša radio emisija „Bunjevačka rič“ ne može pratiti u Subotici, što je strašno, jer onda kome se ona pravi ako 90% zajednice ne može da je prati? Sve dok se ta stvar dobro i adekvatno ne reši možemo to smatrati samo treningom, i to veoma skupim. U tom pogledu treba preduzeti korake da se to obezbedi i naravno da se program emituje i na privatnim radio stanicama. Rešenje informisanja bunjevačke zajednice u okviru radio programa mora ići iz pokrajinskog budžeta, sve dok to nije stanje ovaj problem nije rešen. Pogotovo ako se ta emisija sluša i ako za njom ima potrebe, onda se za nju moraju naći sredstva i na nivou lokala, još ako u ovoj Opštini živi 80% Bunjevaca u Srbiji, onda bi trebalo i da taj deo budžetski sredstava mora pokriti iz lokalnih izvora. Tako da se taj dosadašnji volonterski rad mora pretvoriti u poluprofesionalan ili honorarni rad. Govorilo se i o formiranju redakcije Vojvođanskog servisa u Subo-tici. Mislim da se može krenuti u tom pravcu, ako se konsoliduje finansijski RUV.

Dugi niz godina Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine pokušava rišit problem uvođenja bunjevačkog jezika u škule. Ima naznaka da će to bit rišen u skorije vrime. Dokleg se sotim stiglo?

Mislim da je u štampariji Službeni list, u kojem se nalazi i Nastavni plan i program za uvođenje bunjevačkog govora u škole. Tako da ne vidim razloga da sa početkom ove školske godine ne krene i ovaj predmet u školama u Subotici i njenoj okolini, jer se tu nalaze i potrebe.

Rešenje informisanja bunjevačke zajednice u okviru radio programa mora ići iz pokrajinskog budžeta, a sve dok to nije stanje ovaj problem nije rešen. Pogotovo ako se ta emisija sluša i ako za njom ima potrebe, onda se za nju moraju naći sredstva i na nivou lokala, još ako u ovoj Opštini živi 80% Bunjevaca u Srbiji, onda bi trebalo i da taj deo budžetski sredstava pokriti iz lokalnih izvora.

Ali je sada na Nacionalnom savetu da se angažuju oko toga da predmet uđe u što više škola. Moraju biti svesni i da će u početku naići na otpor, što je prirodno, jer se ljudi uvek odupiru svakoj promeni i dodatnom angažovanju. Takođe, moraju se naći i učenici koji bi za to bili zainteresovani. Ako bi se za početak našlo nekoliko škola u kojima bi se ovaj predmet predavao, onda bi to bio ogroman uspeh. I ako se ovo pokaže kao efikasno obrazovanje sa jednim sadržajem, onda će sledeće godine biti daleko lakše.

Kako ste zadovoljni statusom nacionalnih manjina u Vojvodini?

Ako generalno gledamo, onda u Vojvodini, čak i u evropskim razmerama imamo jedan prilično razvijen insitucionalni sistem zaštite identiteta raznih nacionalnih zajednica, što je prilično jedinstveno. Malo ima prostora u svetu gde ima osam – devet živućih nacionalnih zajednica, koje koriste svoj jezik, stvaraju svoju kulturu i koja ima svoje inicijale. U Vojvodini ima 400 – 500 kulturnih organizacija nacionalnih manjina. Dakle, imate jedno bogatstvo informisanja na deset jezika, neki od njih i osnovno obrazovanje pa do fakulteta. To su podaci koji vas navode na ponos i zadovoljstvo. S druge strane, pozitivno je i to što se u poslednjih pet – šest godina i u ovim sferama stanje maksimalno promenilo na bolje, jer izdvajaju se velika sredstva, iz pokarajinskog budžeta. Mnogi nisu zadovoljni tempom kojim se sve razvija, ali bih ja ipak naglasio ono šta je naša svakondevica ili boljka – to je nedostatak prava i pravne države, koja se ogleda i u ovom segmentu. U našem društvu još nismo stigli do toga da ono što je u našem zakonu bude svetinja i za građane i one koji brinu o sprovođenju tih zakona. Vrlo često se dešava da se donese zakon, ali se ne donesu nikakve dodatne mere da bi se on mogao i sprovesti. Još uvek imamo vrlo mali broj kažnjenih nasilnika čiji je motiv za nasilje međunacionalni sukob. Tako da nam treba još mnogo uraditi da bi se moglo govoriti o potpunom ostvarivanju prava, ali ide se ka tome.

S.K.O.

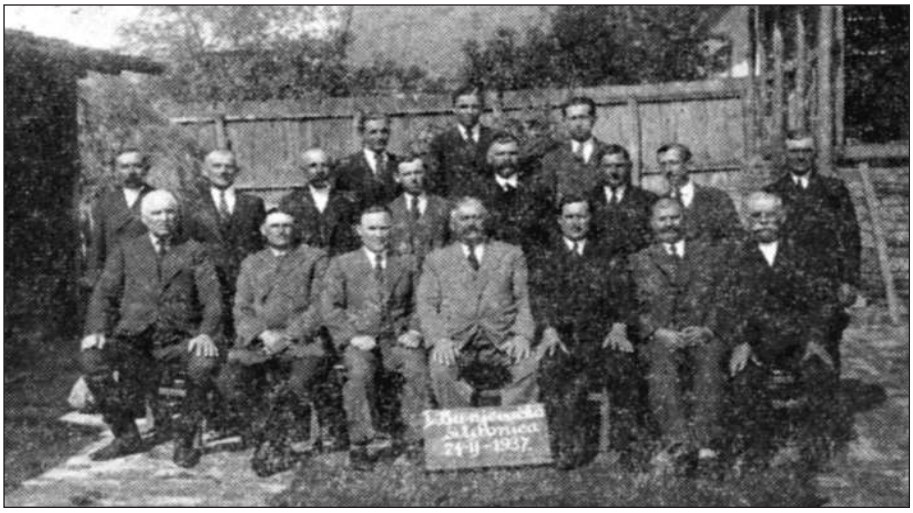
Piše: *Nevenka Bašić Palković*

IZ NAŠE PROŠLOSTI

PRVA BUNJEVAČKA ČITAONICA u II krugu

Između dva svitska rata kod Bunjevaca je postojalo nikoliko čitaonica i kasina koje rade kao udruženja, osnovana radi prosvićivanja i održavanja nacionalne svisti: Bunjevačka čitaonica u Čonoplji, o kojoj je prošli put bilo riči, zatim Pučka kasina, najstarija i najvažnija bunjevačka ustanova osnovana 1878. u Subotici, kao i Jugoslavenska čitaonica Bajmak, koja svake godine održava Bunjevačko prelo i tako okuplja Bunjevce iz svi okolni sela (prvi pridsidnik u to vrime bio je Nikola Babić).

U ***Pravom bunjevačkom kalendaru*** za prostu 1935. godinu, koji je izdavalo Bunjevačko omladinsko društvo u Subotici, pobrojana su i druga društva i ustanove kod Bunjevaca: Dobrotvorna zadruga Bunjevaka, koja pomaže, obrazuje i odiva siromašnu dicu; Bunjevačka prosvitna matica, koja je nastojala da oko sebe okupi sve Bunjevce i da među njima širi prosvitu; Subotička matica, sa ciljem održavanja javni pridavanja; Bunjevačko momačko društvo, sa čisto zabavnim karakterom za seoske momke, Bunjevačko divojačko društvo sa sličnim ciljevima, Bunjevačko omladinsko društvo, osnovano na inicijativu učitelja Barnabe Mandića, koje je okupljalo radnike, seljake, intelektualce i zanatlije i imalo podružnice na Pavlovcu i u Maloj Bosni. Bunjevačko omladinsko društvo se spremalo da izda prvu oveću zbirku bunjevački narodni pripovidaka, a izdavalo je i Pravi bunjevački kalendar. Godine 1933. osnovano je i Jugoslavensko nacionalno udruženje „Biskup Antunović“ sa ciljem da radi u duhu „integralnog Jugoslovenstva“ i da nastavi rad biskupa Antunovića. Društvo je izdavalo časopis ***Bunjevačko kolo*** u Subotici,

a u isto vrime u Somboru je postojalo jedno od najjači društava pod imenom „Bunjevačko kolo“, osnovano 1924. godine. Kod proslave desetogodišnjice pridsidnik je bio Stipan Stolišić.

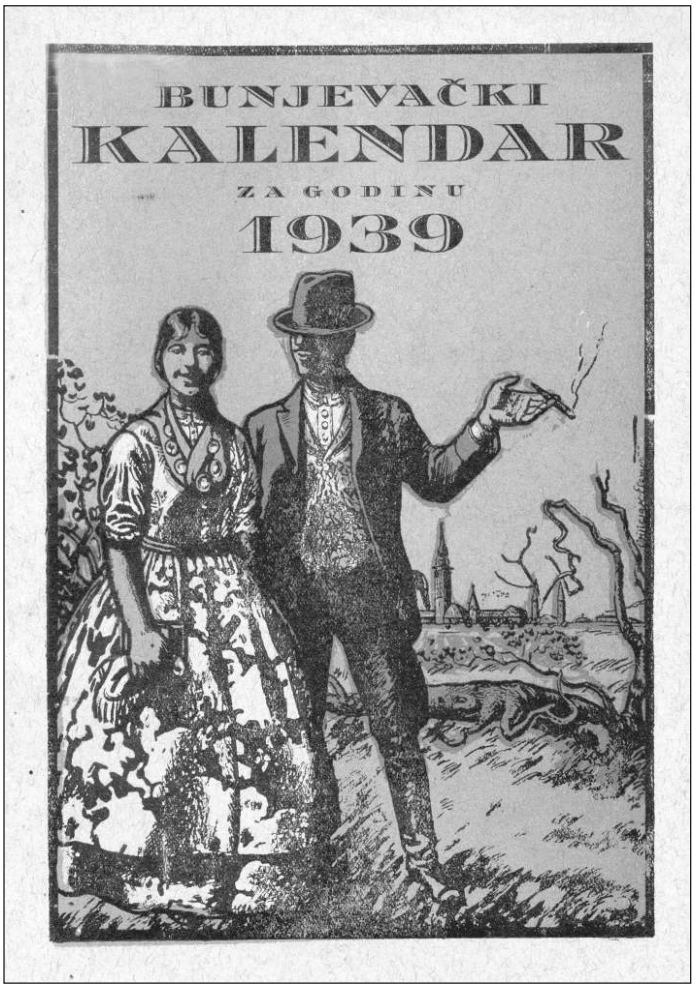
Predmet našeg današnjeg osvrta jeste **Prva bunjevačka čitaonica** osnovana u II krugu u Subotici, 21. februara 1937. sa slidećim obrazloženjem: „Bunjevci, koji su spremni da uvik i u svim prilikama očuvaju i održe bunjevački jezik, običaje i sve što je bunjevačko, triba da vode računa da su došla nova vrimena i da put do pobide Bunjevaca vodi ka jugoslovenstvu. Sada izgleda kao da ćemo ispasti iz kola bunjevačkog. Baš radi toga što nećemo da postanemo drugo no Bunjevci. Da ne bi to bilo, razvijajmo bunjevačku svist, čuvajmo naše tradicije, običaje, ime. Kako? Ako osnujemo Bunjevačku čitaonicu (po drugim krugovima i po salašima).“ Ovaj program izgovorio je Lojzija Vujković Bukvin, jedan od osnivača Bunjevačke čitaonice na osnivačkoj skupštini, na kojoj su govore održali i Miško Prćić, bivši narodni poslanik i Barnaba Mandić, učitelj, sin poznatog nacionalnog radnika Mije Mandića.

Za pridsidnika je izabran Alojzije Vujković Bukvin, za potpridsidnika Pajo Garić, a za sekretara Marko Pančić. Knjižničar je bio Vojislav Šokčić, a u upravnom odboru su se našli Nikola Sarić, Jašo Temunović, Martin Vojnić Kortmiš, Antun Vojnić Purčar, Diniško Crnković i Marko Roganov.

Svečanost osvećenja čitaonice obavljena je u njenim prostorijama 4. aprila 1937. godine uz prisustvo mnogi viđeni Bunjevaca i Srba iz Subotice, kao pridstavnici razni udruženja, odvitnici, javni biližnici, škulski nadzornici i učitelji. Priko dvisto ljudi došlo je da čuje bunjevačke prvake o budućim ciljevima Čitaonice, a naročito dr Ivana Poljakovića, urednika ***Bunjevačkih novina*** koji je u svom govoru istakao: „Veselimo se jer vidimo da su najbolji sinovi našeg roda pružili jedno drugom ruku i zbili se u guste redove u namiri da stanu na branik našem dičnom bunjevačkom imenu, naših narodnih običaja, tradicija i narodne nošnje i svega onoga što je nama tradicionalna svetinja – što

nas je održala od propasti u stolitnoj borbi za oslobođenje, da obnove našu tradicionalnu ljubav, prijateljstvo i nesebičnu saradnju sa braćom Srbima sa kojima smo imali zajedničku sudbinu za vrime našeg stolitnog ropstva. Bunjevačka omladina je svisna da od pravih patriota, niko ne želi da se mi odričemo našeg dičnog imena i naših narodnih svetinja jer su one ujedno i jugoslovenske svetinje...I mi smo Bunjevci učestvovali u stvaranju ove države. Mi smo izdržali sve borbe pokrenute protiv našeg plemena i sačuvali bunjevački jezik, naše bunjevačke običaje, nošnju i sve ono što karakteriše nas Bunjevce...“

U čitaonici su se održavala pridavanja iz istorije Bunjevaca, iz polja agrikulture i ekonomije, odnosno o svemu što je interesovalo članstvo čitaonice, a najviše se razmatrala Antunovićeva ***Rasprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih.*** Osim tog, čitaonica je imala za zadatak da pomaže Bunjevce gdigod može: zimi da se pomognu sirota bunjevačka dica, a dobri đaci da se nagrade knjigama iz bunjevačke literature. Čitaonica je zacrtala i svoju izdavačku dilatnost – Bunjevački kalendar, koji je izašao za 1939. godinu, pod uredništvom dr Ivana Poljakovića, sa namirom da izlazi svake godine.

Prva bunjevačka čitaonica je do te mire bila napridna da bi se i danas mogli ugledati na njezine akcije: vrlo brzo osnovana je i šahovska sekcija koja je okupljala najbolje bunjevačke šahiste, poznate u cilom gradu, a pribavljena je i bogata biblioteka sa bunjevačkom literaturom i knjigama iz privrede, poučni časopisi, listovi i sridstva za razonodu članova.

Prva podružnica ove čitaonice ubrzo je osnovana i u XI krugu sa istim ciljevima, a u upravi su bili: Barnaba Mandić, pridsidnik; Andrija Mamužić, potpridsidnik; Blaško Bukvić, sekretar; Marko Šefčić, blagajnik; Gustika Poljaković, knjižničar i Stipan Neorčić, staratelj. Čitaonica je imala još 16 odbornika i tri zamenika.

Saradnici prvog Bunjevačkog kalendara za 1939. godinu koji je izdala Bunjevačka čitaonica bili su: Marko Peić, Kata Prćić, Lojzija Vujković Bukvin, Mihajlo Kojić, Vlastimir Božin i drugi autori (potpisani inicijalima ili pseudonimima) iz Subotice, dr Martin Matić iz Sombora i drugi bunjevački omladinci, poneti idejom da što više učine za svoj rod. Kalendar ima rubrike iz oblasti poljoprivrede, kulture, književnosti, istorije, zanatstva, kao i obilužavanje značajni godišnjica i događaja koji su važni za Bunjevce. Iz ove poslidnje ciline saznali smo da se 1938. navršilo 200 godina kako je položen temelj zavitne kapelice, „podignute u čast sv. Roke, po čijem zagovoru je pristala da mori strašna bolest – kuga“; 7. januara 1938. navršilo se 60 godina od rođenja Blaška Rajića, župnika crkve sv. Roke i apostolskog protonotara; 15. decembra 1938. navršilo se 60 godina od osnivanja Pučke kasine,“ koja je uvik bila srce bunjevačkog narodnog organizma, bez kojeg bi organizam smalaksao i uginio“; 13. januara iste godine navršilo se 50 godina „kako se duša Ivana Antunovića vratila Stvoritelju, a umorno tilo dvima majkama: majci Mandi – uz koju je po svojoj želji sahranjen – i majci zemlji“; 1938. navršilo se 20 godina od svršetka svitskog rata i probijanja Solunskog fronta,“kojeg dana je zarudila zora i navistila da se približava veliki dan oslobođenja i ujedinjenja, čime stvoren osnov za formiranje zajedničke države svih Slavena na jugu, osim braće Bugara“.

Među godišnjicama u 1937. godini ističe se osamdesetogodišnjica rođenja starine Mije Mandića, „najstarijeg još živog muža, koga je blagopokojni biskup Antunović školovao, a on mu bio pomoćnik u teškome poslu buđenja narodne svisti i širenja narodne prosvite.“ U tekst o Miji Mandiću navodi se dalje da se on 1919. godine lično upoznao sa dr Jovanom Cvijićom, univerzitetskim profesorom, prilikom njegovog boravka u Subotici, u kući dr Vladislava Manojlovića, gdi su bile pozvane sve najvažnije ličnosti grada. Profesor Cvijić mu se onda oduševljeno zahvalio na saradnji zbog priloga iz istorije Bunjevaca, „koji su mnogo doprineli da je Subotica pripala Jugoslaviji.“ Supruga dr Jovana Cvijića je nakon muževljeve smrti, prilikom svog boravka u Subotici oko 1936. godine takođe positila starinu Miju Mandića, sićajući se koliko ga je on uvažavao i poštivao.

Poslidnji važan događaj koji se spominje u ovom kalendaru jeste 11. decembar 1938. kad je na izborima za Narodnu skupštinu izabran pridsidnik grada Subotice, Marko Jurić, za narodnog poslanika u Subotici.

ODRŽANA SIDNICA UPRAVNOG ODBORA UDRUŽENJA GRAĐANA „ BUNJEVAČKO KOLO“

SVE U ZNAKU „DUŽIONICE 2007”

Upravni odbor Udruženja građana „Bunjevačko kolo“ iz Sombora, održalo je svoju poslidnju sidnicu na salašu Đure Bošnjaka, počasnog pridsidnika udruženja. Na sidnici su, osim njega, bili prisutni: Josip Jocika Bošnjak, sadašnji pridsidnik, prof. Marija Bojanin, Vera Čuvardić, Karlo Dujmović, Slobodan Plavšić, Stipan Budimčević, Ivan Bošnjak, Ivan Vuković, članovi i Sava T. Kovčin, novinar.

Prva i nezaobilazna tema bila je pridstojeća Dužionica 2007, ko i novi poslovni prostor za udruženje, al i aktuelna politička situacija u kojoj se Bunjevci trenutno nalaze. O Dužijanci su divanili Josip Bošnjak, koji je istako da je program manifestacije donekle skraćen (Markov dan je izostavljen), da su na nedavno održanoj tribini na temu „kraljice“ promovisani novi bandaš i bandašica za 2007. godinu, da će se u okviru manifestacije treći dan vršit kosidba pšenice na Dida Hornjakovom salašu.

Stipan Budimčević, rukovodilac slamarske sekcije UG „Bunjevačko kolo”, kazo je da je, sa ocom Bernardinom, sve dogovoreno oko kićenja crkve i najavio za 30. juni mini koloniju u Svetozaru Miletiću, na kojoj će učestvovat članice njegove slamarske sekcije.

Josip Bošnjak je istako da je, u nedavnim razgovorima sa pridstavnicima lokalne samouprave: Ljubomirom Lilićem, načelnikom opštinske uprave, Milanom Stepanovićem, šefom kabineta pridsidnika opštine Sombor dr Jovana Slavkovića, Milankom Krstić, zaminikom načelnika Odeljenja komunalni dilatnosti i njevim saradnicima dogovoreno da se u najskorije vrime, uđe u posid magacina kadgodašnje štamparije „Prosveta”, koji bi u dogledno vrime, nakon renoviranja i prilagođavanja namini, bio novo sidište UG „Bunjevačko kolo”. Sridstva su izdvojena iz junskog rebalansa budžeta opštine Sombor, a u tu svrhu u vidu saradnje, biće angažovani i članovi GKUD „Ravangrad”.

Ono što je najvažnije, svakako su garancije Bojana Kostreša, pridsidnika pokrajinske vlade, al i saglasnost na republičkom nivou, da se poso oko useljenja u nove prostorije što prije privede kraju.

Divaneći o političkoj situaciji Josip Bošnjak je pripovido i o pripremi novog pokrajinskog izbornog zakona, di se još uvik lome koplja oko nacionalni manjina, po pitanju tehnike izbora poslanika koji će pridstavljati nacionalne manjine u pokrajinskom parlamentu, za koje je predviđeno 13 poslanički mista. Za to je potribno, prije svega, istakao je Bošnjak, da najmanje 10000 Bunjevaca bude upisano u biračke spiskove, od ukupno dvadeset iljada koji su se izjasnili ko Bunjevci. Slobodan Plavšić je, na komentar da Mirko Bajić, pokrajinski poslanik, zastupa pridlog elektorskog načina izbora, na pokrajinskom nivou, kazo da se triba držat većine, za koju se zalažu sve nacionalne manjine i Nacionalni saviti koji su jedinstveni u svojim zahtivima. **Milorad Blažić**

GRADINAČKE BUNJEVKE NA LITOVANJIMA II

Svake godine, posli napornog rada i teški poslova na zemlji, za vreme lita, počevši od 1936. godine, o čemu smo već pisali u tekstu pod naslovom „Gradinačke Bunjevke na Jadranskom moru“, Bunjevke iz Gradine, salašarskog naselja nadomak Sombora, odlučile su se opet malo odmorit.

„Trideset šeste godine je to bilo u Crikvenici, na Jadranskom moru“, pripovida nam Marija Bojanin, prof. istorije u penziji, „a na priporuku doktora dr Tibora i dr Simonovića, dvi godine kasnije strina Đula i strika Tobijaš krenili su u Rogašku Slatinu, u Sloveniju.

Pravde radi sad su na put i odlazak u banju poveli svoje najmlađe dite – Đuru, koji je u to vrime imao jedva pet godina. Putovali su vozom, od Sombora priko Vinkovaca i Zagreba. Stigli su do čuvenog Zidanog mosta, pa su tamo prisidali na voz za Celje i dalje, za Rogašku Slatinu. Po dolasku, zadivila ji je divno uređena banja, kao i banjska zdanja: veliki hoteli, prilipi parkovi, koje su po prvi put u svom životu vidili. Znali su samo da je banja u Rogaškoj Slatini staro i nadaleko čuveno ličilište još iz 19. vika.“

Ko što je poznato, kroz ovo ugledno banjsko ličilište svojevrimeno su kroz njeg prolazile, jel su u njem boravile mnoge ugledne ličnosti Austro Ugarske monarhije, al i niki članovi dinastije Obrenović i još mnogi drugi.

Mala tročlana obitelj Bošnjak se vrlo lipo osećala u banjskom zdanju: pili su banjsku vodu onako kako njim je to banjski likar priporučio, odmarali se i sritno i zdravo vratili svojoj kući.

Strina Đula, dica Đuro i Stana

“Mi, dica, koji nismo bili u kvoti za banju pitali smo Đuru kako je bilo, a on nam je, onako ponosno, divanio: „ Dobro. Al, vi ne znate šta je to Tempel, Donat i Stirija (vrste kisele vode). Gledajuć u njega, rekli smo svi u glas: mi ne znamo. On nam je nakon tog još dugo, dugo, ponavljao, pa smo i mi vrimenom zapamtili imena ti čarobni banjski voda iz Rogaške Slatine. Na našem tržištu je onda bilo kupit samo jednu felu kisele vode, a mi smo je pili i rado se sićali divana o strikovom litovanju u Rogaškoj Slatini.

Druge naše rođake iz Gradine, iscrpljene poslovima, na priporuku likara odabrali su vazdušnu banju u srcu Gorskog Kotara – Delnice. Stigle su tamo priko Zagreba, a voz je išo dalje za Sušak, morale su žurit izać iz voza sa svim kuferima, tako da su dica jedva izašla iz voza. Na stanici ji je, na svu sriću, čeko vlasnik pansiona. Kad su se smistili i malo razgledali okolinu Gorskog Kotara učinilo njim se da je njeva Gradina tušta lipča. Vrime su provodili uglavnom u dugačkim šetnjama planinskim stazama, u šumi su brali maline, za koje dotleg nisu ni znale da mogu u šumi rast. Da bi skratili vrime, da ne side „zabadavad“, pravile su ručne radove, pa su ji tamo čak i završavale. Bili su to divni miljei našlingani divnim koncom DM na drapskoj rips tkanini“; prisića se davno ispripovidani pripovidaka Marija Bojanin. „Sve je to unaprid bilo na materijalu natrukovano. Moja majka je našlingala jednu taku uzgljančicu s motivom kako jedna žena u dimijama sidi i puši. Tu uzgljančicu sam najviše volila, al se za vrime „turbulencija“ 20. vika digod izgubio.

Poslidnje litovanje prid Drugi svitski rat bilo je opet u jednoj banji. Ovaj put izbor je pao na našu banju u Aranđelovcu. Sad je strina Đula povela svoje dvoje dice: Đuru i Stanu. I ovaj put su privalili vozom: priko Novog Sada i Beograda. Dugo su i neumorno, za vreme putovanja, gledali kroz pendžer, čudili se velikim gradovima, još većim „ćuprijama“ priko Dunava.

Aranđelovac je imo veliku banju, a oni su se smistili u hotel „Izvor“. Bili su jako zadovoljni smištajom, šetali su divno uređenim parkovima, koji su, na njevo veliko zadovoljstvo, imali tušta klupa za odmor. Al, najviše su bili impresionirani izletom na Oplenac, koji je za nji bio jedno divno staro zdanje kako do sad još nisu vidili. Nisu znali da li da se više dive spoljnjoj strani crkve, jel njenoj unutrašnjosti, sa mnoštvom mozaika koji su svi odreda blještili. Sritno su se, nakon odmora, vratili kući i pripričavali svoje uspomine iz ove banje.

Drugi svitski rat je, zaključuje Marija Bojanin, **pomrsio račune mnogima, ne samo porodici Bošnjak.**

Dugo nakon tog nije bilo ama baš nikaki uslova za litovanje, godine su se nizale, starost je kucala na njeva vrata i litovanja njim nisu opšte padala na pamet, a naročito nakon njega kad se toliko osiromašilo da je svaka pomiso na to bila „misaona imenica“. U to vrime se „kora kruva“ morala zarađivat u zemljoradničkim zadrugama - tvorevinama socijalistički teoretičara, al je ta serija litovanja porodice Bošnjak bila jedna lipa uspomena koja se više nikad neće ponovit.

Milorad Blažić

IZABRANI BANDAŠ I BANDAŠICA SOMBORSKE DUŽIONICE 2007

SLOBODAN I SUZANA NA ČELU POVORKE

Udruženje građana „Bunjevačko kolo“, iz Sombora, u okviru priprema za ovogodišnju manifestaciju „Dužionica 2007“, koja se održava u znak završetka žetvenih svečanosti, izabralo je bandaša i bandašicu .Čast da bude ovogodišnji bandaš i bandašica pripala je Slobodanu Matariću (1989) , učeniku trećeg razreda Sridnje poljoprivredno – prehrambene škule iz Sombora, smer ogled i Suzani Sekulić (1989), takođe učenici trećeg razreda iste škule, koja je na smeru veterinarski tehničar. Slobodan je aktivan član Gradskog kulturno – umitničkog društva „Ravangrad”, iz Sombora, od njevog osnivanja (2001. g.), a Suzana je već pet godina najaktivniji i najbolji član Konjičkog kluba „Salaši” . Prošle godine Suzani Sekulić pripala je čast da podigne zastavu Zobnatički konjički igara.

Bandas i Bandasica

Slobodan Matarić i Suzana Sekulić, ko novoizabrani bandaš i bandašica, na centralnoj manifestaciji, koja će bit održana 5. avgusta, pridvodiće kolonu risara i svi učesnika „Dužionice 2007“ somborskim vincima, od parka Heroja, pa sve do županijskog zdanja, di će njim bit priređen prijem kod pridsidnika opštine, dr Jovana Slavkovića, a nakon tog će sve bit „garnirano“ čuvenim „Bandašicinim kolom“ na trgu isprid zgrade Županije.

Milorad Blažić

KUD ALEKSANDROVO GOSTOVALO U GRČKOJ

Folklorci iz Šandora bili su šest dana u mistu Pefkohori u Grčkoj. Koreograf Čombe kaže da to nije bio festival takmičarskog karaktera al se nastup ocenjiva tako da su oni već pozvani da i slideće godine gostuju. Festival su otvorili s bunjevačkim igrama.

Troškove puta i boravka snosili su sami što je iznosilo oko 150 eura po osobi. Stigli su se i odmorit na obali pa i okupat. Druže se s puno kulturno-umitnički društava i jedni drugima iđu u goste. Početkom juna su njim u gostima bili članovi KUD-a „Dragan Marković“ iz Zabrežja kod Obrenovca i tom prilikom održali koncert u Mesnoj zajednici „Aleksandrovo“.

Marija Horvat

ODRŽANA TRIBINA UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO” IZ SOMBORA

KRALJICE KOD BAČKI BUNJEVACA

„Ustaj car – carice,
Čuju se kraljice,
Otvaraj sanduke,
pa vadi jabuke,
Te daruj kraljice:
Kralja i kraljicu,
Bana i banicu,
Sva četir pivača,
I dva rastavljača,
Što kolo rastavlja,
I sve kolo redom,
Kolo naokolo.“

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo“, iz Sombora, u subotu, 26. maja, u svečanoj sali Gradske kuće u Somboru, prid stotinjak prisutni, održana je tribina o narodnim običajima pod nazivom „Kraljice kod bački Bunjevaca.“

Na tribini su divanili: Aleksandra Kalčan Medurić, potpridsidnica UG „Bunjevačko kolo”, njen sin Aleksandar Jonjić, Marija Bojanin, prof. istorije u penziji, a pridstavljeni su i ovogodišnji bandaš i bandašica somborske Dužionice 2007: Slobodan Matarić i Suzana Sekulić.

U koreografiji Magdalene Nikačev, običaj „Kraljice kod bački Bunjevaca” izvele su mlade članice Gradskog kulturno – umitničkog društva „Ravangrad”, iz Sombora.

Aleksandra Kalčan Medurić je u svojem kazivanju istakla da je „tribina, ko tušta puti do sad, upriličena povodom lipi, dobri, stari običaja, ko što su ovog puta bile kraljice, da bi se sačuvala lipota i šarenilo zvukova i boja, mekoća stihova i toplina pisme i pokreta, ko niki blagi drhtaj prošlosti da se sve skupa ovo doživi... „

Kraljice su narodni običaj koji su Bunjevci doneli iz svoje pradomovine i izvodili ga sve do četrdeseti godina prošlog vika. Obred kraljica u Vojvodini prvi put spominje Vuk Karadžić u „Srbskoj narodnoj pjesmarici“, iz 1815. godine, al samo one iz Srema. U njegovom „Riječniku“, iz 1818. godine spominje se ovaj obred i u Bačkoj i Banatu. Obred je ostao zabilužen i kod Šokaca i Srba u Vojvodini i dugo se održavo. Iako se sve pisme koje su se, u okviru obreda pivale, ne pivaje isto, dilile su se na : koračnice, vesele i žalosne.

Med najlipše kraljičke pisme ubrajaje se one koje su se pivale kod oni kuća koje su imale muško čeljade u katanama (vojski).

Devedeseti godina prošlog vika običaj kraljice u Vojvodini oživila je Kata Kuntić iz Subotice, sa svojom folklornom grupom KUD „Bunjevka”.

Milorad Blažić

SVE IZ PRIRODE SE MOŽ ISKORISTIT

Emina – Nina Tikvicki utkala ditinjstvo u listove ljuskure

U Malom Bajmoku živi porodica Tikvicki, sasvim su obični, ali i nisu, to je porodica koja voli i stvara sve što je lipo to je umitnost koja nema granica.

Ovaj put prid Vama je pripovitka o najmlađem članu porodice Tikvicki o četrnajstogodišnjoj Emini učenici osnovne škule "Matko Vuković", koja ima svoju mladost ispunjenu maštom i stvaralaštvom s predmetima koje izrađuje a koji su u stvari suveniri naše prostrane ravnice. Emina mi pripovida da je tila da radi radove od slame, al' lansko lito našla se na "Dužijanci" u Somboru i od Ilonke Milunović naučila kako se pravi cviće od ljuskure. To je bio poče-

tak koji traje i trajaće, sagovornica je stvorila pravu malu radionicu predmeta od ljuskure. Emina je napravila puno beba (dama) počev od Bunjevke pa sve do Japanke, voli ona da pravi strašila a i metle. Od alata triba osim ljuskure, rafija, makaze, zgužvana salveta da se napune glave, obavezno triba voda jel s ljuskom mož radit samo kad je vlažna, Emina koristi i osušene kore od pomorandže i limuna, suve grančice, suvo cviće, špice od bundeve i jabuke, lupinje od jajeta. Ljuskura se farba lukovinom, vodom u kojoj je kuvan krupan šareni gra, listom oraja i voda u kojoj je kuvan kesten. Sagovornica je u decembru 2006. godine učestvovala na beogradskom sajmu sa KUD-om "Bunjevka" i kao najmlađa dobila je diplomu od organizatora lista "Naša praktika".

Dame od ljuskure "šepure" se u Iranu, Kanadi, Austriji, Nemačkoj, Mađarskoj, Hrvatskoj u varoši se mogu kupiti u suvenirnici ispod gradske kuće. Lip je to suvenir upakovan u škatulju na kojoj piše "NINA", a tako ukućani zovu Eminu.

Puno veći umetnici poželeli bi da njim se radovi nađu širom svita, a našoj Emini to je pošlo za rukom. Želi naša mala umetnica da kupi biciglu od novaca koje zaradi, cigurna sam da će u skorije vrime i provozat novu biciglu Staparskim sokakom u Malom Bajmoku i uzeti sve što daje priroda a mi i ne primetimo.

Marija Horvat

LIPOTA SIGRE SA SLAMKAMA

Obično kad vidimo slamu prvo na njivi, posli baliranu jel prostrtu po sobi za Božić, pomislimo da se ona mož zapalit i izgorit i da od nje ništa ne ostane. Ima oni koji u slamčici vide ostvarenje svoji umitnički želja.

Positila sam Ivanu Dulić (64) penzionerku koja se počela baviti slamarstvom tek 2000-te godine i postala prava umitnica el bolje za nju mož kasti da je velemajstor. Ivana kaže da ona u stvari i ne zna šta je prava umitnost, eto kad je kogod skroman taj ne zna da cini svoju sposobnost. Moja sagovornica kaže da veliku zafalnost duguje Ani Crnković slamarki koja joj je puno pomogla da otkrije tajne "sigranja" sa slamom. Vraća se Ivana kroz divan u ditinjstvo i kaže da se ko mala curica sigrala sa slamom nuz svoju mamu Matiju na salašu u Đurđinu.

– Imali smo kod kuće našu domaću radinost, ništa nismo kupovali za poklon, sve smo sami pravili jel nije bilo novaca. Pravili smo sigračke od kuružne, bilo je konja, krava, korlat. Mama Matija je napravila bebu a mi dica smo šila ruvo. Kad smo bili stariji onda smo vezli maramice s monogramom - dodaje Ivana.

Mama Matija je pokojna al Ivana u svom stančiću ima misto za maminu sliku i svako jutro se zafali i mami i Bogu što su joj dali taki dar da svoje slobodno vrime ispunjava lipim radovima i ne razmišlja o onom što joj ne valja u životu.

Prva slika od slame zvala se "Iščekivanje". Na njoj je žena koja kod otvorenog pendžera stoji i čeka da čovik dođe iz crkve.

– Dok ne stvorim pripovitku ne počinjem da skiciram, a onda fotokopiram eksponate i isičem jel sve se radi posebno, likovi, drveće i kuće a kroz nikoliko dana počinjem da pravim sliku - kaže sagovornica.

Puno internacionalni kolonija je iza Ivane čak deset i to u Rumuniji, Hrvatskoj, Mađarskoj u rodnom Đurđinu.

Poseban je doživljaj siditi kod Ivane u stanu i gledati puno slame pedantno poslagane u snopove a posli u škatuljama po redu i feli.

Alat je najvažniji samo da je dobar a to je ravan i vrvast nož, više fela makazica, univerzalno lipilo, kartoni, tanak papir, bakarni drot za cvatove i drveće a pri ruki mora bit igla i konac. Prvo se uradi podloga do horizonta od peglane slame (ravna se sa nožom), zatim horizont i njive se osmišljavaje pletenom slamom i na to se dodavaju eksponati u trećoj dimenziji to su salaši, likovi, drveće. Kod pravljenja likova ljudi

posebno se prave pantalone, kaput, rukav, glava, šešir i tako redom. Grožđe od slame lipi se na bocu za poklon, lipo izgleda i na čestitki, na Uskršnjem jajetu, jel ko broš. Grožđe ima veliku poruku ono je "krv Isusova", ono je proizvodnja, ono je simbol bački vinograda – s puno ljubavi pripovida Ivana.

Ivana je nedavno imala izložbu 200 perlica u Gerontološkom klubu centar II. To su perlice koje će 4. avgusta ukrašavat svatove Dijane Šarčević i Gordana Štruklec a. To su ljiljani, divlje ružice,

žitno cviće, bulke, žutić, ljubičice. Moja sagovornica kaže da je radila te perlice više od 4 miseca a radila ji je iglom i koncom jel cvat samo tako ima životnu poruku. I tako divanu nikad kraja. "Puno sam uradila al´ svaki dan ima štogod novo što se otkriva u slamarstvu, ono je za mene život, srića, zadovoljstvo" Ivanine su riči.

Slamarstvo u Subotici ima tradiciju dugačku 60 godina, a Ivana sicka, lipi, plete i čeka sa salaša slamu od TRITIKALA koja je najbolja za pletenje.Nisam samo uspila vidit kako izgleda kad kod Ivane u stančiću bude po 2-3 snopa slame od tritikala dugačka i do 2 metera. Očla sam svojim putom a Ivanu sam ostavila u njezinom "slamnatom" svitu.

Marija Horvat

KRALJICE NA PALIĆU

Da se običaj kraljica na Dove održi i ne zaboravi nikoliko godina unatrag niguje Kata Kuntić pridsidnica KUD-a "Bunjevka" iz Subotice.

Na jednom salašu na obali Palića bilila se avlija od curica obučeni u bili šling, inače članica KUD-a „Bunjevka". Laura Makarev ima 17 godina uči za frizerku ona je garderober, i oblači kraljice već tri godine. Laura mi kaže da je imala 10 godina kad je bila prvi put kraljica. U grupi ima 6 kraljica, 3 divojčice i 2 čobanina.

Marija Horvat

Tisto za nasuvo

Tisto za nasuvo se vako pravi. Navedene mire se mogu povećat el smanjit, po potribi.

Po kile brašna
3 jajeta
malo mlake vode

Brašno prvo prosijat, pa metnit u zdilu u kojoj će se zakuvavat tisto. U sridini napravit udubljenje, pa metnit jaja i malo vode. Zakuvat tisto malo tvrđe, zaokruglit ga pa ostavit da malo odstoji. Posli oklagijom razvit jupiku, pa kad se malo prosuši isić za nasuvo. Sić se mož nožom el kakom mašinom za tisto.

Danas se tisto za nasuvo mož kupit i gotovo u dućanu.

Nasuvo s krumpirom

po kile tista
4 litre vode
Frtalj kile krumpira
3 kašike masti
1 kašika sitne paprike
1 glavica crnog luka
malo soli

Vodu malo osolit, pa kad provre meće se isičeno tisto. Nikako se ne smi mećat dok voda ne provre, jel će se tisto smekšat i polipiće se.

Krumpir očistit i oprat, isić na kocke i metnit da se kuva u slanoj vodi. Za to vrime napravit zapršku. Mast metnit na šporelj, pa kad se zagrije isickat manju glavicu crnog luka, pa kad dobije žutu boju skine se sa šporelja i metne sitna paprika.

Kad se krumpir skuva procidi se voda, a krumpir se izgnječi i pomiša sa zapršком. Tisto kad se skuva digne se gori, procidi se kroz citku, pomiša se s krumpirom, pa se još vruće nasuvo nosi na astal.

Voda u kojoj se kuvo krumpir mož bit čorba. Jedna kašika od zaprške se metne u nju i doda se jedna velika kašika rizanaca. Ko voli mož se nalit i malo paradičke iz boce.

Nasuvo sa sirom

po kile tista
4 litre vode
frtalj kile sira trapista
dva deci skorupa
malo soli

Tisto skuvat u posoljenoj vodi, pa kad se dignu kuvani su rizanci za nasuvo.

Sir istrenicat, pa u njeg metnit prociđeno tisto i promišat, pa iznet na astal.

Nasuvo s jajima

po kile tista
4 litre vode
1 kašika masti
5 jaja
malo soli

Jaja ispržit na masti, pa ji vilicom dobro isitnit i posolit. Skuvano tisto procidit, pa promišat s jajima i nasuvo je gotovo.

Nasuvo s kupusom

po kile kupusa
2 kašike masti
malo soli
po kile tista
4 litre vode

Kupus isić sitno ko za salatu, pa ga propržit na masti, malo posolit, pa kad se smekša promišat sa kuvanim prociđenim tistom.

Nasuvo s makom

po kile tista
4 litre vode
malo soli
250g mlivenog maka
250g šećera

Tisto skuvat u slanoj vodi, pa kad se dignu gori procidi se kroz citku, oblije čistom vodom, pa kad se voda iskapa pomiša se s makom i šećerom. Ovo nasuvo je dobro i vruće i ladno.

Nasuvo s orasima

po kile tista
4 litre vode
malo soli
20 deka ora
20 deka šećea

Orase samlit na mašini za orase, pa pomišat sa šećerom. Za to vrime metnit vodu na šporelj da vrije, pa spuštat tisto i stalno mišat. Vodu malo posolit, pa kad se skuvaju rizanci procidit, onda oblit malko mlakom vodom, pa kad se voda iscidi pomiša se s orasima.

Masti na triba mećat jel orasi ko i mak su sami od sebe masni.

Nasuvo s mrvicama

Po kile tista
4 litre vode
20 deka mrvica
20 deka šećera
2 kašike masti
malo soli

Mrvice malo propržit na masti, pa kad se skine s šporelja pomišat sa šećerom.

Skuvat tisto u malo posoljenoj vodi, pa kad dođu gori kuvani su rizanci. Ne triba ji dugo kuvat jel se zdravo smekšaje.

Kad se procide pomišat s mrvicama i nasuvo je gotovo.

Nasuvo s rogačom

po kile tista
malo soli
4 litre vode
Frtalj kile rogača
20 deka šećera
1 kašika masti

Tisto skuvat, procidit od vode i pomišat sa mlivenim rogačom i šećerom, pa poštrapat s vrućom mašćom.

Nasuvo s kakaom

Dvi kašike kakaoa se pomiša s četri kašike šećera i sve to se pomiša sa skuvanim prociđenim tistom.

Nasuvo s pekmezom

Kuvano, prociđeno tisto se pomiša s pekmezom.

Ana Vojnić Kortmiš

LIPOTA NARODNI NOŠNJI

Naš mladi sugrađanin Milorad Tešić učenik drugog razreda srednje Tehničke škule napiso je zdravo interesantan rad. U ovoj maloj al vridnoj knjigi možte saznat sve o bunjevačkoj nošnji što do sad niste znali – a bio je naminjen za tkmičenje na temu **Ženska strana istorije - susret s prošlošću**, u ovom radu učestvovali su i Popović Dejan, Stipić Kristijan, Halilović Vanesa, Vujanović Biljana i profesor – mentor Ivanović Zagorka, a knjigu je obradio Halilović Harun.

Zašto si izabro bunjevačku nošnju za svoj rad?

Jednostavno ostavlja vas brez daha, ona je lepa, otmena i elegantna.

Ko je izrađivo kadgod tu i taku bunjevačku nošnju?

Glavnu ulogu kao i veliku odgovornost u tome su imale bunjevačke žene. One su svojim radom morale da izrađuju i mušku i žensku odeću. Starije majke prenosile su iskustvo i znanje na mlađe snaje ili ćerke. Sve se radilo ručno, a prva šivaća mašina pojavila se tek početkom 20 veka i to u bogatim familijama. Nošnja je bila pokazatelj sposobnosti domaćice, ali i znak materijalnog statusa porodice u društvu.

Bunjevke su imale različite nošnje, možeš li mi reći koje su to?

Naravno, nošnja je jedan od osnovnih pokazatelja narodnog identiteta, te su se stoga strogo poštovale različitosti u nošnji, jedna se nosila za rad, druge u vreme svečanih prilika, jedne u vreme radosti, a druge u vreme žalosti.

Koji je po tebi najlipši dio ženske odiće?

Mislim da je teško kazati koji mi je najlepši. Svaki deo ima svoju pripovitku i vrlo je zanimljiv. Već duže vreme pratim sve što je vezano za bunjevačku nošnju i mislim da je zavridio svaki detalj posebnu pažnju, ali ako moram da izdvojim neki deo, onda je to gornja suknja. Te gornje suknje su bile različite, radne i svečane. S početkom su bile vunene, tkane od fine vune u različitim bojama i sa raznovrsnim šarama. Suknje su bile široke, a dužina je uvek bila ispod članaka na nogama.

Početkom 20. veka došlo je do ekonomskog uspona Bunjevaca tako da se i više novca trošilo na odeću, to su bili pliševi, ali preovladavale su bogato treške svile iz Lyona. Bile su to skupe svile i trajale su vrlo dugo priko sto godina. Posebne suknje su bile vunene to su bili «rips» štofovi, finih umirujućih boja. Za blagdan sv. Franje odrasle devojke su dobijale prvo sukneno ruvo, obično tegetsko ili duvansko. Napretkom tekstilne industrije 1930.g. bunjevke su kupovale materijale iz Engleske „krombi" štofov, dok su se iz Francuske i Austrije donosili prelepi dezeni, svile „brokata" i somota.

Kad se nosila svečana nošnja?

Postojala su pravila oblačenja, kada se odlazilo u crkvu, na velike svece, prela ili svatove. Recimo, kada se odlazilo na vinčanje oblačilo se u najsvečanija ruva od lionske svile, u svili bunjevka ne sme sesti, jer se svila lomi i brzo puca te stoga kod bunjevačkih svatova postoji običaj **prisvlačenje** u drugo ruvo u kojem mogu sedeti i večerati.

Ko je kupovao ovu skupocenu nošnju?

Obično su kupovali roditelji curama pred udaju (spremao se štafir), tako da su Bunjevke imale velik štafir i nisu im tribala nova ruva do starosti.

Kakav nakit su nosile bunjevke?

Najčešći ukrasi kod bunjevki su bili dukati na menđušama ili lančiću, ali već u XVIII viku kod imućniji izrađivali su se skupocene ogrlice, menđuše, prstenje i narukvice ukrašene dragim kamenjem.

Da li su Bunjevke koristile šminku?

Neverovatno ali da, u Bačkoj su brzo dopirale modne novosti što su Bunjevke itekako pratile. Već 1879. godine posle Prvog velikog prela zabeležen je komentar u „Subotičkim novinama" kako su se nike Bunjevke mazale koji kakim pomadama.

Oćel, po tebi, bunjevačka nošnja past u zaborav?

Siguran sam da dok je bunjevaca čuvat će se i nošnja i svi običaji.

Oćeš li se ovom temom bavit i dalje na kaki drugi način?

Ukoliko mi se ukaže prilika siguran sam da hoću.

I na kraju šta drugo kasti, osim da smo svi mi Bunjevci vrlo ponosni na našu narodnu nošnju, što moramo zafalit našim dragim Bunjevkama, koje su oduvik imale istančan ukus i smisao za lipo, pa je zato naša nošnja posibno pripoznatljiva bogata, al skladna i zadivljujuća.

Renata Babić

VOJVODINA U MALOM

Književno-pisničko veče ko lati suncokreta

Udruženje građana makedonske nacionalne manjine južnobačkog okruga, u okviru obeležavanja Dana sveslovenskih prosvetitelja Kirila i Metodija, priredilo je 24. maja u Zavodu za kulturu Vojvodine, zanimljivo književnopisničko veče, okupivši na jednom mistu poete i prozne stvaraoce koji pišu različitim jezicima. Ta različitost, pokazalo se, bila je kruna navedenog skupa. Potekli su stihovi, jel odlomci proznog književnog stvaralaštva na srpskom, makedonskom, rumunskom, bunjevačkom, slovačkom, mađarskom, romskom, hrvatskom, ukrajinskom i rusinskom jeziku. Imala sam čast da na tom, veličanstvenom skupu pridstavljam književno stvaralaštvo Bunjevačke nacionalne zajednice kazivajuć poemu „Meni salaš

bili fali“. Bilo je to nezaboravno veče, koje je asociralo na lati suncokreta, koje samo zajedno tvore cvat, veče koje, po mom dubokom uvirenju, zaslužuje duplu desetku. Prva, za sjajnu zamisao i ostvarenje koje je isprid Udruženja građana makedonske nacionalne manjine inicirala gospođa Vaska Čergovska, a druga, za poruku te večeri da nas različitosti ne razdvajaje već obogaćivaje. **Gabrijela Diklić**

O BRAŠANČEVU

Brašančevo je svetac koji pada nedilju i po dana posli Dova. Prija Brašančeva dica u crkvi prime prvu pričest.

Na Brašančevo iđe prošijun oko crkve. Curice obično obuku bila ruva i nose u kotaricama latice od ruža koje prosipaje okolo. Svećenici iđu ispod neba, nosi se momački i divojački barjak kojeg nose bandaš i bandašica iz prijašnje godine, za njima iđu crkveni odbornici a iza nji narod. Na kraju svećenik podili blagoslov. Ovo mi je ispripovidala Maca Bošnjak. **Marija Horvat**

Saopštenje za javnost Bunjevačke stranke

Bunjevačka stranka najoštrije osuđuje fizički napad na našeg sugrađanina Blaška Temunovića predsednika Hrvatsko Bunjevačko Šokačke stranke. Očekujemo da nadležni državni organi u najkraćem mogućem roku rasvetle počinjeno krivično delo i saopšte građanima Subotice ne samo tko su izvršioci već i tko su inspiratori i koji su motivi izvršenja. Blagovremeno informisanje je neophodno da se spreče moguće još teže posledice na međunacionalne odnose u gradu.

Predsednik B.S.

Darko Babiæ

U TOKU MAJA MISECA ODRŽAN JE SEDMI "STREEETVOLLEYBALL 2007"

FANTASTIČAN ODZIV ODBOJKAŠICA

Subotica je ove godine po sedmi put bila domaćin "Streetvolleyball 2007" – turnira u odbojki na ulici i to u samom centru grada pored Gradske kuće. Pored ekipa iz Subotice, takmičile su se mlade odbojkašice al i odbojkaši iz Beograda, Lazarevca, Vršca, Kovina, Starčeva, Novog Sada, S. Mitrovice, Inđije, B. Topole, Sombora, Vrbasa, Čoke, Bačkog Jarka, Kikinde, Šapca, Uba...

Da bi turnir ovakog karaktera uspio potribna je pomoć sa strane. Zaduženi za ovaj turnir su svoj poso odradili maksimalno i zafaljujući dobroj volji, podrški Skupštine opštine Subotica, AP Vojvodine – pokrajinskim ministarstvom za sport „Mc Donald's'om"... sve odradili onako kako to dolikuje. Organizator turnira je Dragan Savić osnivač, menadžer, a i trener odbojkaškog kluba Volleyball 2000 koji je izjavio:

– Turnir je i ovoga puta imao fantastičan odziv dece. Prvi put bili smo u prilici da neke ekipe i odbijemo, jer nije bilo mesta. Ovoga puta u oba dana prijavilo se oko 210 ekipa, sa oko 1.500 učesnika. Zbog velikog broja zainteresovanih za uličnu odbojku sledeće godine moraćemo odmah startovati sa 16 mreža i da sledeće godine posvetimo jedan ceo vikend devojčicama, pošto je njihova zainteresovanost znatno veća. Beograđani su po rezultatima bili najjači, ekipa Blok Auta je bila najmasovnija, kvalitetom se istakla ekipa Obilića koja je pobedila u dve najstarije kategorije devojčica, novosadska Vojvodina se super pokazala u takmičenju dečа-

ka, kao i ekipa Kikinde… Što se naših - subotičkih ekipa tiče najbolji plasman ostvarila je ekipa Spartaka II u '93. godištu koja je osvojila drugo mesto. U konkurenciji dečaka Spartak je zauzeo prvo mesto u '93. godištu, nakon odličnih igara u nizu zanimljivih utakmica.

Na turniru su se takmičile ekipe iz klubova i škola odbojke, dok je čast školskog sporta branila i odbranila Dragica Iliev, vodeći ekipe Osnovne škole „Kizur Ištvan". Još jednom je dokazano da se u ovoj školi voli odbojka. Dečaci rođeni 1994. godine pokazali su se u najboljem svetlu, iako su u jednoj od najzanimljivijih utakmica poraženi od novosadske Vojvodine.

Ovog leta organizovaće se na nivou Vojvodine "Pozitiv liga" u kojoj će se igrati šest turnira. Jedan će se održati upravo 21. jula od 10 časova na peščanoj plaži na Paliću. Zatim 22. i 23. septembra na platou Spensa igra se turnir Street-volleyball čiji je organizator OK Volleyball 2000 i Gradski odbojkaški savez Novog Sada.

Ovim putem apelujem da se ljudi preko leta razonode, da nam se organizacije, rekreativci pridruže na peščanoj plaži i zajedno da igramo odbojku. Inače, sve o nama i o našem radu i budućim koracima možete saznati na sajtu www.streetvolleyball.subotica.net"

Evo i rezultata ovogodišnjeg turnira:

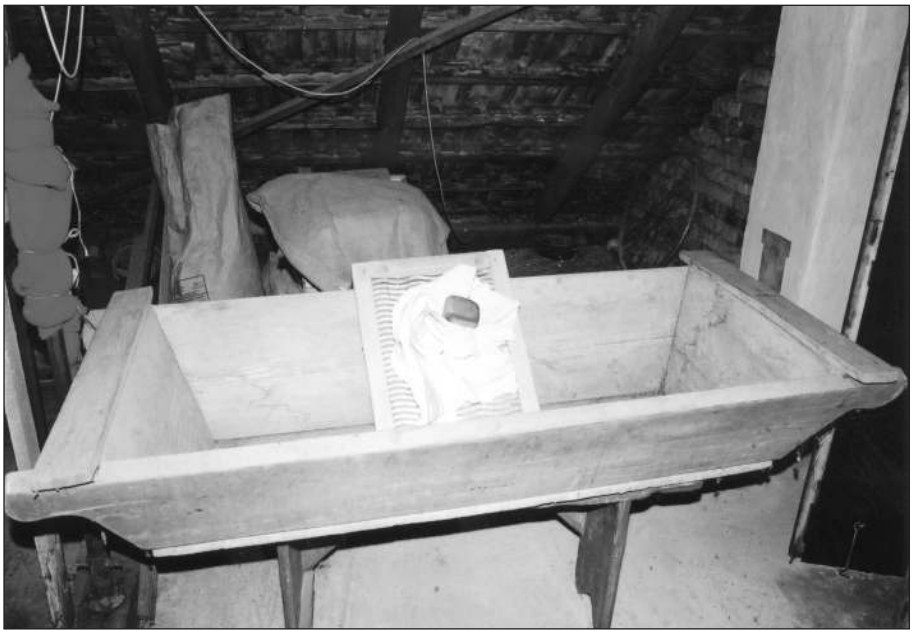
Divojčice, 1992. godište: 1. Obilić, 2. Sterija, 3. Volej Star. 4. Blok Aut. Najbolji smečer bila je Tijana Cetina, primač Radmila Avramovski, bloker Jovana Atlagić, dizač Nevena Katić, a trener Bojana Kecojević; 1993. godište: 1. Obilić, 2. Sterija, 3. Volejstar, 4. Spartak II. Najbolji smečer bila je Tamara Ćirić, dizač Danica Obućina, primač: Nataša Savović, bloker Nataša Porobić, trener Bojana Kecojević; 1994. godište: 1. Kikinda 0230, 2. Lazarevac, 3. Vojvodina, 4. Obilić. Najbolji smečer bila je Natalija Bjeković, dizač Zvezdana Klasnjić, primač Katarina Krstonošić, bloker Jelena Gašić, a trener Helena Vlajkov; 1995. godište: 1. Mladost, 2. Blok Aut, 3. Lazarevac, 4. Zorka. Najbolji smečer je Jelena Popadić, dizač Danica Stamenković, primač Maja Ivković, bloker Sanja Malešević, a trener Boro Vajagić.

Derani 1992. godište: 1. Vojvodina, 2. Blok Aut, 3. Banović Strahinja, 4. Sterija. Najbolji smečer bio je Mladen Brkić, primač Bogdan Stanković, bloker Mihajlo Stanković, dizač Nikola Nikitović, a trener: Dragan Stojković; 1993. godište: 1. Spartak, 2. Voša I, 3. Voša II, 4. Srem. Najbolji smečer bio je Luka Medić, primač Petar Makai, bloker Saša Surla, a dizač Zvezdan Kujundžić; 1994. godište: 1. Vojvodina, 2. OŠ „Kizur Ištvan" I, 3. OŠ „Kizur Ištvan" II. Najbolji smečer bio je Viktor Mešter, primač Đorđe Lovadinov, bloker Lazar Kolarov, dizač Nikola Ilanković, a trener Denis Janika; 1995. godište: 1. Kikinda, 2. Voša I, 3. Voša II, 4. ŠO Volejbol 2000. Najbolji smečer bio je Nemanja Jundžić, primač Nebojša Pavić, bloker Dimitrije Kmečić, dizač Aleksandar Krstić, a trener Željko Aranđelov. **Livia Tričko Stantić**

PRANJE I ODRŽAVANJE VEŠA NA GRADINAČKIM SALAŠIMA KADGOD

PRANJE VEŠA

Prema ričima Marije Bojanin, prof. istorije u penziji, iz Sombora, koja već dugi niz godina prati običaje i istoriju Bunjevaca na prostorima Zapadnobačkog okruga , pranje veša na somborskim salašima kadgod spadalo je u vrlo zahtivan, al i težak poso. Naravno, ko i mnoge druge poslove i ovaj je morala na svojim ramenima da iznese bunjevačka žena. Zašto težak poso , pitate se moždar vi. Pa, jednostavno zato jel je i njeva narodna nošnja bila zahtivna i vrlo komplikovana, pa je i njezino pranje i održavanje bilo teško.

PRANJE VEŠA

Veliki veš prao se jedanput nediljno, obično sridom, onda se za ručak pristavljo gra, obično ilo, samo da bi se veš za dana dobro opro. Tada se na salašima nije raspolagalo nikakim praškovima za pranje, nego samo običnim domaćim sapunima, koji su domaćice kuvale jedanput el dvaput godišnje. Pribor za pranje veša bilo je veliko korto, ko i nogare za to korto, dva do tri mala korta, jedna katlanka za vodu i veliki lonac za iskuvavanje veša. U nedostatku druge vode uzimala se voda sa bunara, koja je bila vrlo tvrda, pa su domaćice brinile da „uvate“ i malo kišnice koja je mnogo mekša. Kišnica se skupljala u jedno posebno bure, koje je stojalo ispod oluka, di se sa krova slivala kišnica u njega.

Već sa početka dvadesetog vika, nastavlja Marija Bojanin, na mnogim salašima izgrađene su cisterne el kako su ji oni zvali - kišnjičare. To su , ustvari, bile betonske jame, u koje se skupljala kišnica, koje su uvik redovno morale bit zatvorene el poklopljene za nedaj Bože.

Prljav i mrljav veš ostavljao se u jedan velik košar, a stojo je u zabitom kutku ostave. Rano se grijala voda, a veš se odabiro po čistoći.

Svakako, prvi na redu bio je veliki veš, zatim košulje, peškiri, donje suknje i skute, zatim posteljina, a tek onda je na red dolazio šareni veš. Pralo se u dvi vode i sve se to dobro natrljalo domaćim sapunom, a onda se svaki komad dugo vrimena trljo na pralji (sprava od rebrastog lima uokvirena u drveni ram). Obično je bilo dvi pralje s jedne i druge strane korta. U trećoj vodi se bili veš iskuvavo, a dok se taj veš sa nasickanim sapunom iskuvavo, dotle se prao šareni veš. Treća voda je, u stvari, bila ona voda u kojoj se veš iskuvavo, al potpomognuta novom čistom i ladnom vodom. U četvrtoj vodi se veš ispiro, a za bili veš je mećan vešplav, koji se danas virovatno ne bi našo ni u najvećim megamarketima.

CIĐENJE VEŠA

Ciđenje veša, ko ni samo pranje, nije bio lak posao, naročito kad su pod ruku došli veliki komadi – posteljno rublje, navlake za dunje, čaršapi za krevet, koji su uvik bili od grubljeg platna.

„Uvik se sićam moje mame koja, onako mršava kaka je bila, jedva mogla iscidit tako velik komad i uvik je imala jednu pomoćnicu, poznatu pralju koju su na salašima zvali Mari – neni” prisića se Marija Bojanin kadgodašnji vrimena.

SUŠENJE VEŠA

Ni sušenje veša, ko ni samo pranje i ciđenje, takođe nije bio lak posao. Izvlačilo se dobro čuvano uže od otprilike 10 – 20 meteri, a uvik je bio zamoljen jedan član familije da sveže to uže digod izmed dva drveta, al obavezno da bude na promaji. Uže se na dva do tri mista moralo podupirat podupiračima (jača drvena rašljasta motka). Zaponjci – zapinjači su bili od drveta i obavezno ko i uže, čuvali su se u platnenoj kesi. Ako se uže ispuni, onda se šareni veš prostiro i po ogradi avlije el bašče. S prolića i lita veš se vrlo brzo sušio, al je zimi bilo dosta teško, pa se veš sušio u dugačkom gonku el , kako bi to Subotičani kazali u ambetašu.

ŠTIRKANJE VEŠA

Prije prostiranja veša, jedan dio se štirko, a to su bile muške, ženske košulje i podsuknje. Štirkala se, također, i posteljina, uzgljance, dunje, a nisu se štirkale jedino slamarice. Kad bi veš bio suv pažljivo bi se skido sa užeta, smotavo i slago u veliku košaru – veš korpu, izrađenu od bilog pruća. Štirkani veš se čistom metlicom štrapo vodom, da bi se bolje i lakše mogo peglat.

PEGLANJE VEŠA

Peglanje veša se obavezno obavljalo na velikom kuhinjskom astalu. Uklonila bi se koža, pa se postavila podloga od ćebeta, a priko tog jedan laneni čaršap. Peglanje se obavljalo sa starovinskim peglama, u koje se mećala žeravica od kočanjica - čukanica, koja se iz šporelja vadila žaračom. Ako je peglanja bilo više, u peglu se uvik iznova morala mećat nova žar.

ROLJANJE VEŠA

Za roljanje veša koristila se sprava zvana roljka, koja je po ričima Marije Bojanin sad sačuvana možda samo u muzejima. Bila je drvene konstrukcije, na drvenom postolju. Na gornjem dilu bio je postavljen oteži kamen, a sa dvi strane bile su postavljene drvene rolne – oklagije, na koje se namotavo veš. Postavljale su se oklagije i onda se vuklo i po nikoliko puta na ovu i onu stranu. Izroljan veš dobijao je caklasti sjaj, što je naročito bilo lipo na pregačama i suknjama od sefira. Roljanje je, također, spadalo u težak i zahtivan poso, a bilo je potribno znat i bit vešt i u jednom i u drugom poslu. Sve su to, kako kaže Marija Bojanin, bunjevačke žene znale i umile radit.

ŠTIRKA

Štirka se pripravljala obično u julu i augustu misecu. Navadilo se, u proseku, 20–30 kg mladog krumpira, koji se zatim očistio i u jednoj velikoj posudi trenico. Bio je to dosadan, al istovrimeno i težak poso. Istrenicani krumpir se nakon tog ispiro, a to se obično radilo u blizini bunara. Tako ispran krumpir se odvajo od skroba. Skrob se lagano taložio na dnolu posude, di se iscidila voda, pa se onda taj skrob sušio na suncu. Osušeni skrob se ostavljo u platnene kese i koristio ko prirodna štirka.

Milorad Blažić

KUVANJE SAPUNA

Kadgod nije bilo deterdženta i kojkaki srestava za pranje ko danas pa su se košulje prale s domaćim sapunom. Bunjevke su uvik bile čiste žene pa su zdravo vodile računa o čistoći i pranju. Pridržavale su se poslovice: „Ako je kuća čista zdravlje blista“. Domaći sapun su same kuvale pa ga je uvik bilo u svakoj kući. Priko cile godine se skupljala masnoća što se obriže oko šunke i slanine, ako malo požuti. Ako se stara slanina nije poila do nove, onda je stara sva išla u sapun. Isto tako mast, što malo zagori, i kojkaka mašćurina kad se kolju svinji, mast sa criva i sve što nije za ilo to se pomeće u kake stare lonce i ostavi za sapun.

Sapun se vako kuvo. Tribalo je spremit:

5 kila masnoće
5 litara vode
1 kila masne sode

Izmiri se sva masnoća pa se doda sode i vode koliko triba po

Sapun star 50 godina

miri. Sapun se kuvo u kotlu a najzgodniji je bijo koto od salivanca zato što njega nije nagrizala soda. Katlanka je najčešće bila saziđana tamo di se grijala voda za košulje. Na dvi i po litre vode metne se po kile masne sode, pa kad se ugrije i rastopi soda meće se masnoća i polagano kuva oko dva i po sata. Kad je kuvan, sapun dođe gori a lušija ostane doli. Sad se vruć sapun velikom kašikom skida u kaki veći sud a lušija se izlije u kaku staru labošku da se ladi. Kad se oladi od te lušije se isiče crni sapun. Posli se u koto ponovo nalije izmirena voda i soda pa, kad se ugrije pomeće se i sapun i kuva se još oko 2 sata. Za to vrime se napravi kalup za sapun. Uzmu se dvi daske i metnu na zemlju jedna spram druge a na krajeve se metnu ciglje. Jedan stari čaršap se pokvasi pa se metne u kalup napravljen od dasaka i cigalja. Kad se sapun skuva skida se i meće u kalup da se ladi a sutradan se isiče na kocke. Isiče se isto ko i crni pa se i jedan i drugi odnesu na tavan i poslažu na daske da se suše. Taki sapun mogo je stat i više godina. Lušija od drugog kuvanja se nalije u kake boce i s njom su se ribali astali i patos koji kadgod nisu bili farbani i lagirani. S crnim sapunom se prala glava i kosa. Onda se nije znalo za šampon. Bilo je i ratni godina kad se nije moglo kupit masne sode al naše su žene uvik imale sapuna pa su mogle održavat čistoću jel se na tavanu uvik moglo nać sapuna od prijašnji godina.

Ana Vojnoć Kortmiš

Motorola V195s

Pridstavlja donekle korigovanu lanjsku verziju modela V195, kod koje je bilo malo problema s kvalitetom zvuka i još par sitnica. Ko što i ime samog modela kaže, nije došlo do drastični promina, već do korekcija jednog modela za koji možmo kazat da je sasvim pristojan za jeptiniju klasu telefona.

Kad je dizajn u pitanju, još uvik se radi o telefonu na priklop, zaobljenim ćošama i unutrašnjom antenom. Motorola V195s dolazi u dvi nijanse srebrne boje a dimenzije su mu neprominjene: 91mm x 45mm x 22mm. Ko i težina od iznenađujuća 102 grama. S navedenim dimenzijama Motorola V195s spada u red glomazniji telefona na priklop.

Ko i većina jednostavniji modela kompanije Motorola, V195s koristi pravougoani ekran monohromatske rezolucije. Na njemu su prikazani standardni podaci ko što su: vrime, status baterije i jačina signala. Jedine kontrole spolja su za podešavanje zvuka i tzv. "Smart key" taster sa live strane aparata.

Motorola V195s koristi posibne portove za slušalice i punjač. Iako bi se moglo u isto vrime zamirit što pozadinski zvučnik baš nije na idealnom mistu. I jedan i drugi port nalaze se pri dnu aparata, pod zaštitnim gumenim pokrivačom. Ekran od 1,75 inča (4,4cm) i 65,000 boja je osto isti ko i kod lanjskog modela. Nije naročito jasan ni živi boja al služi većini prosični korisnika. Za korisnički interfejs bi se opet moglo kazat da je malko zastario pa bi kaka novija verzija mogla doć i sa novijim interfejsom.

Telefonska bilužnica ima mista za čak 1000 kontakata, svaki unesen broj prate i opcione informacije tipa adresa stanovanja, e-mail adresa, datum rođenja, nadimak i sl. Kontakte možte i sortirat u grupe (poso, porodica, poznanici, itd). Svaki od uneseni kontakata možte uparit sa unikatnom melodijom, a moguće je unet i sliku osobe.

Osnovni servisi modela V195s su manje više standardni a sastoje se iz vibracionog moda, multimedijalni poruka, Yahoo, ICQ instant poruka, kalkulatora, podsitnika, alarma i diktafona. Telefon takođe ima i podršku za Bluetooth tehnologiju i pozivanje telefonski brojova glasovnom komandom (za šta je neophodan komplet sa slušalicama).

Telefon možte personalizovat na bezbroj načina, pozadinskim slikama, stilovima korisničkog menija, zvukovima pri dolazećim SMS porukama, pozivima, itd.

Ukoliko vam ponudjeni primeri nisu dovoljni, možte skinit štogod drugo pomoću WAP 2 pritraživača koji ovaj telefon takođe ima u sklopu svoji funkcija. Telefon se takođe isporučiva s 3 demo verzije video igara, a totalni kapacitet memorije telefona je 10 skromni megabajta.

Audio kvalitet je zadovoljavajuć, al činjenica je da zvučnik za divan sa pozadinske strane nikako ne iđe u prilog ovom modelu. Da bi vas kogod čuo ne smite zdravo udaljit telefon od glave, dok su pozivi priko Bluetooth za nijansu bolji. Šteta je ipak što pozivanje brojova glasovnom komandom ne radi na osnovnom modelu, već za to mora bit korišćen set sa slušalicama.

Ovaj model ima bateriju koja mož izdržat oko 8 sati divana, i

oko 17 sati brez aktivnosti (standby mode). Sa svim navedenim karakteristikama i poboljšanjima u odnosu na prithodnu verziju, ovaj telefon spada u donju grupu po cini, mogućnosti su mu osridnje, kome triba malo eksluzivnija "sigračka", ovo nije pogodan model. Onaj ko oće pouzdan i kvalitetan telefon sa po kojom novotarijom, ovaj je model jedan od mogući i dobri rišenja.

TK Matković

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

DVI ŽETVE

U našim agroekološkim uslovima moguće je organizovat dvi žetve. Došlo je do globalnog povećanja temperature, nastalo sagorivanje fosilni goriva, nafte i uglja. Oslobođeni ugljendioksid formira efekat caklene bašče što sprečava odlaženje vrućeg ajera, čerez čega se u globalu povećava prosična godišnja temperatura na zemlji. Cini se da će u naredni 30 do 50 godina doć do povećanja prosične godišnje temperature za 1 °C. Pored navedenog nove tehnologije proizvodnje oslobađaje nove agense ko i biohemijski procesi u zemljištu dovode do izmine vodno-vazdušnog režima.

Ove godine agroekološki uslovi uticali su da žetva počne u prvoj dekadi juna sotim su stvoreni priduslovi za postrnu sitvu ratarski kultura i dvi žetve, bilo korišćenjom ratarski kultura za silažu jel redovnu proizvodnju za zrno. Tokom litnji miseci ima dovoljno toplote i svitlosti, triba obezbedit vodu pa neće izostat rezultati u proizvodnji postrni usiva.

Padavine koje su bile u maju oko 140 litara po m¸ i u junu akumulirane su u zemljištu što pridstavlja povoljan priduslov za nicanje postrni ratarski kultura. Nakon skidanja strnjina zemljište ostaje brez vegetacije, pa je potribno priko postrni usiva iskoristit toplotu i sunčevu svitlost nuz navodnjavanje radi obezbeđenja dodatne proizvodnje i dohotka.

Tiba stvorit priduslove da se u postrnoj sitvi obezbedi jeptinija stočna rana koja se mož koristit u zeleno, za siliranje jel ukoliko je povoljno i duga jesen brez mraza i za proizvodnju zrna.

U postrnoj sitvi mož se proizvest kuruz, cincokret i soja korišćenjom u zeleno, za silažu i zrno. Stočni kelj i stočna šargaripa koriste se u zeleno.

Kuruz u postrnoj sitvi

Sije se iz FAO grupe 200 i 300. Ukoliko se koristi za silažu triba obezbedit sklop 80.000 - 100.000 biljaka po ha. Ukoliko se proizvodi za zrno sklop triba da se kreće oko 60.000 biljaka po ha. Da bi se biljke normalno ranile i uspišno razvijale prija obrade triba rasturit 300 do 400 kg NPK đubriva 8:24:16 po ha. Uzorat na dubinu oko 25 cm. Predsetveno rasturit 100 do 150 kg uree te izvršit pridsetvenu pripremu setvospremačom. Dubinu sitve prilagodit vlažnosti u zemljištu jel mogućnost navodnjavanja.

Sitva

Triba obezbedit zaštitu od korova. Nakon sitve prija nicanja Acetogalom dva litra plus Atrazinom jedan litr po ha. Postoji mogućnost suzbijanja širokolisni korova u vegetaciji Esterona, Mustangom jel Peakom. Mustang i Esteron se primenjuju u fazi tri do pet listova a Peak do sedam listova kuruza. Potribno je izvršit kultiviranje da bi se obezbedilo normalno disanje korenovog sistema ko i suzbili ponikli korovi. Siliranje se obavlja u fazi mlične zrilosti kad zrno ima oko 30% vlage. Ukoliko se berba obavlja u zrnu triba dočekat da vlaga bude što niža.

Cincokret u postrnoj sitvi

Za siliranje se sije sa sklopom oko 70.000 biljaka po ha, a u sitvi za zrno oko 50.000 biljaka. Prija osnovne obrade triba rasturit oko 400 kg NPK đubriva 15:15:15 po ha. Uzorat na dubinu oko 25 cm. Rasturit oko 100 kg uree po ha i izvršit pridsitvenu pripremu setvospremačima. Dubinu sitve prilagodit vlažnosti zemljišta. Nakon sitve a prija nicanja triba obavit tretman sa herbicidima da bi se suzbili korovi. Koristi se preparat na bazi Acetohlora i Prometrina. Nakon primene herbicida ukoliko ne padne kiša potribno je izvršit navodnjavanje sa 10 litara po m^2, da bi se obezbedila efikasnost herbicida. Potribno je obavit kultiviranje radi suzbijanja iznikli korova.

Siliranje se obavlja kad je cincokret u fazi cvatanja. Ukoliko se želi obavit berba u zrnu mora se dočekat da vlaga u zrnu padne ispod 14% da bi se moglo izvršit

lagerovanje, s obzirom na to da se u većini slučajova zrno koristi za pripremu koncentrata.

Soja u postrnoj sitvi

Soja koja nikne krajom juna jel u prvim danima jula mož dat tehnološki zrilo zrno priko 1.000 kg po ha. Ako se sije oko 15. jula drugim biljkama iz postrne sitve posibno sa kuruzom di kuruz daje energetsku a soja proteinsku komponentu. To je izvanredna rana za preživare. Sije se ko u redovnoj sitvi di se sa osnovnom obradom unosi 300 do 400 kg NPK đubriva 8:16:24. Siliranje jel izrana u zeleno vrši se kad se biljke nalaze u punom cvatanju.

Siliranje

mož se koristit u zeleno jel za siliranje. S obzirom na to da je oma nakon žetve potribno obezbedit brzu pripremu zemljišta postrna sitva se priporučiva na manjim parcelama oma nakon žetve ječma. Mož se silirat ko dodatak

Pri proizvodnji kuruza, cincokreta i soje u postrnoj sitvi dobro je obezbedit navodnjavanje čime se obezbeđiva normalan razvoj biljaka i rentabilna proizvodnja. Broj navodnjavanja i količina vode za navodnjavanje zavisi od padavina.

Stočni kelj u postrnoj sitvi

Stočni kelj je kod nas nova i vrlo perspektivna krmna kultura. On omogućiva izranu preživara zelenom ranom u zimskom periodu jel podnosi niske temperature i do -12 °C. Mož da sadrži do 2,5% sirovi proteina što zavisi od đubrenja s azotom. Sadrži od 8-12% skrobni jedinica. Lako je svarljiv pa ga stoka rado ide, u odnosu na izranu suvom krmom povećava mličnost i do 30%. Daje visoku proizvodnju do 100 tona po ha. Za visoku proizvodnju potribno je zaorat 400 do 500 kg NPK đubriva 8:16:24 po ha, ko i pridsitveno unet oko 150 do 200 kg uree.

Stočna šargaripa u postrnoj sitvi

Ubraja se u red najkvalitetniji raniva posebno u izrani krava muzara i podmlatka domaći životinja. Bogata je vitaminima i mineralima te pozitivno diluje na probavu svi raniva. Daje prinos 30 do 50 tona po ha. Tokom vegetacije koristi se u svežem stanju a za zimu se spremaje trapovi iz koji se vrši ishrana tokom zime. Zahtiva intenzivno đubrenje oko 500 do 600 kg NPK 8:16:24 pri osnovnoj obradi a pri pripremi zemljišta oko 150 kg uree po ha.

PROSLAVA SVETOG ANTUNA U GRADINI

Kugod i svake godine, u poslidnji tridesetak godina, na dan svetog Antuna, otkako je sagrađena kapela, uz pomoć žitelja Gradine, obilužava se ovaj dan. Ove godine bilo je to u dva navrata, u sridu, 13. juna – na Blagdan i u nedilju, 17. juna – na „Proštenje“. Inače, dan svetog Antuna, koji je nepunu godinu nakon smrti (1232) proglašen svecom, u ciloj crkvi slavi se 13. juna, u spomen na veče 13. juna 1231, kada ga je snašla smrt.

Isprid kapele je sveta misa, u nedilju, 17. juna, održo župnik Josip Pekanović, iz Župe Svetog Trojstva, iz Sombora, a okupio se velik broj virnika iz Gradine, od najmlađi do najstariji, ko i njegovi potomaka koji žive u Somboru i drugim mestima u Vojvodini.

Nakon što je sagrađena, kapela je renovirana desetak godina kasnije, za vrime župnika Ivana Jurige, a obnovilli su je članovi porodica Palić, Parčetić, Bogišić, Pekanović, ko i drugi koje žive na ovim prostorima.

Milorad Blažić

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

ŠK „SPARTAK" ČETVRTI

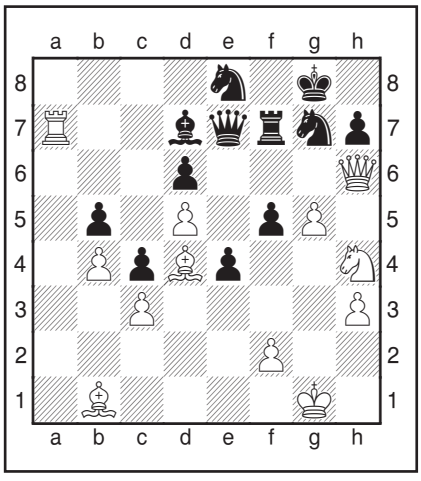
U Mataruškoj banji je od 21. 05. – 27. 05. 2007 godine održan pod oficijelnim nazivom „50 jubilarni međunarodni šahovski festival". Ovaj naziv ne odražava pravo stanje, jel nema stvarnog kontinuiteta nit međunarodnog karaktera. U suštini desio se prvi festival šahovskog saveza Srbije i takmičilo se prvi put za Kup šahovskog saveza Srbije za muškarce i žene. Učestvovalo je svega 18 muški ekipa i od prvoligaša koji su imali direktno pravo 6 ekipa od 12. Igralo se sedam kola po švajcarskom sistemu. Dok su u ženskoj konkurenciji igrale svega dvi ekipe! Ekipa MPS „PROGRES GOSA" iz Smederevske Palanke koja je u dvokružnom meču pobedila ekipu ŠK „NIŠ„ iz Niša i osvojila Kup Srbije. Sve ovo ukaziva na to, da postoje određeni problemi u vezi sa ovim takmičenjom, o kojima šahovska organizacija mora razmislit.

Ekipa „Spartaka" je igrala u kombinovanom sastavu i osvajanjom 4. mesta sa 9 bodova, postigla očekivani rezultat, što je bila i startna pozicija po rejtingu. Nuz malo više koncentracije i sriće moglo se više, jel veći dio takmičenja Spartakovi šahisti su bili u poziciji da osvoje Kup el jedno od tri pobidnička mista. To se nije desilo jel se u poslidnjem kolu posustalo, protiv objektivno slabije ekipe Radničkog iz Kragujevca, i odigralo nerišeno. Ekipa je igrala u sastavu: velemajstori Sedlak Nikola i Popović Dušan, majstorski kandidati Leskur Dejan i Popov Siniša.

Najbolji rezultat u ekipi je ostvario velemajstor Sedlak Nikola koji je osvojio 5 poena iz 7 partija i sotim rezultatom je na prvoj tabli, zajedno sa velemajstorom Ivanišević Ivanom ostvario najbolji rezultat, što mu je donelo i 7 rejting poena. Velemajstor Popović Dušan je osvojio 3 poena iz 7 partija, Leskur Dejan 4 poena i Popov Siniša 4,5 iz 7 partija. Pobidnik Kupa je sasvim zasluženo ekipa ŠK „Sveti Nikolaj" iz Valjeva, drugo misto i srebrnu medalju osvojio je Novosadski šah klub a bronzanu ŠK „Sloga Amigo" iz Kraljeva, koja je imala isto meč bodova ko „Spartak" al više poena. U festivalskoj grupi učestvovalo je ukupno 11 ekipa med kojima i prva i druga ekipa ŠK „Elektrovojvodine". Prva ekipa je zauzela 4 misto a druga 10 misto. Ovog puta iskomentarisaću vam moju partiju sa velemajstorom Nevedničijem iz Rumunije, članom Novosadskog šahovskog kluba.

Sedlak,Nikola (2575) - Nevednichy,Vladislav (2528)
SRB Cup 2007 Mataruška banja (5.2), 25.05.2007

1.d4 g6 2.e4 ♗Lg7 3.Sc3 d6 Ovo otvaranje zove se Pirčevka. Crni u ovom otvaranju pripušta bilom centar i čeka svoju šansu iz kontre. **4.♗Le3 a6 5.Sf3 e6 6.♗Ld3 Sd7 7.Se2** Skakač više nema potribe stojat na polju c3 jel je to misto za pešaka kako bi se centar učvrstio, dok skakač iđe na kraljevo krilo otakle bi mogo zapretit crnom kralju. **7...Sgf6 8.Sg3 e5 9.c3 0–0 10.0–0 c5 11.d5 b5?** Crni bespotribno slabi damino krilo i daje bilom još jedan motiv. **12.b3!** Sprečava se c4 a ujedno pretnja je i a4. **12...Sb6 13.a4 ♗Ld7 14.axb5 axb5 15.♕De2 ♕De8 16.Txa8 Sxa8 17.Ta1** Ko što se mož i primetit bili je ovladao a linijom što mu garantuje jasnu pridnost. **17...♕Db8 18.h3 Sc7 19.b4** Cilj je otvorit dijagonalu g1–a7 kako bi se polje a7 koristilo za akcije. **19...c4 20.♗Lb1 Sfe8 21.♕Dd2 ♗Lc8 22.Ta5 f5?!** Crni iz nemoći u pasivnoj poziciji igra aktivno dok zaboravlja da je njegova dama potpuno izolovana na daminom krilu van svi dešavanja. **23.exf5 gxf5 24.Sh4! e4** [Napad bilog bio bi jak i posli 24...f4 25.♗a7 ♕b7 26.♘gf5] **25.Sh5 Tf7 26.Sxg7 Sxg7 27.♗Ld4** Bili je potpuno dobijen. Sve figure su mu odlično postavljene, dok crni ima slabosti crni polja, slabog kralja i loš polo aj figura. **27...♗Ld7 28.Ta7 ♕Dd8** [Pešak d5 je indirektno branjen. U slučaju 28...♘xd5 išlo bi 29.♖xd7 ♖xd7 30.♗xg7 i crna pozicija se raspada.] **29.♕Dh6 Sce8 30.g4! ♕De7 31.g5** Diagram

Pri istom materijalu crni se prido jel nemož pomirit ni jednu figuru a što je još gore nema obrane od g6. **1–0**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za JUNI

OVAN: Mož bit da tokom ovog miseca niste namiravali radit bilo šta, al kako ćete bit puni pozitivne energije za virovat je da ćete se oko čegagod pošteno angažovat i postignit uspih. U ljubavi bi tribali kontrolisat svoja osićanja da ne bi zapali u probleme.

BIK: Ovog miseca biste mogli imat dobri poslovni rezultata, posibno kad su finansije u pitanju, a mož bit da vam pristignu novci koje i ne očekivate. Premda je lito i vrime odmora, posla ćete imat napretek. Odnosi sa voljenom osobom će kulminirat na gore.

BLIZANCI: Dok većina drugi odmara vi ćete se angažovat, čak i više nego obično, al ćete bit zadovoljni i rezultatima i činjenicom da radite ono šta volite. Pozitivne vibracije će se prinet i na emotivni plan, pa i ako niste u vezi el braku.

RAK: U momentu kad uvidite da svako u vašem okruženju vuče na svoju stranu, čerez čega ćete gubit radni elan, uzećete godišnji odmor i otputovat digod daleko. Sva srića da je na ljubavnom planu situacija tušta bolja, pa ćete se moć fajin odmorit.

LAV: Početak miseca je tušta plodotvoran po pitanju posla i sa malo napora uspivaćete postignit veoma lipe rezultate, posli čega ćete se moć pripuštit uživanju i odmoru. Ako niste u braku, lako se mož pojavit jako interesantna osoba šta će vama zacigurno imponovat.

DIVICA: Prid vama je tušta obaveza, šta vam neće teško past čerez tog šta ste navikli na nji. Problema možte imat ako se bavite trgovinom, a sve čerez papirologije, šta će vam oduzet tušta vrimena. U ljubavi možte bit zadovoljni, čerez tog šta se ispunjavaju vaše želje i potribe.

VAGA: Čerez tog šta nećete bit zadovoljni nagradom za vaš veliki rad i trud, virovatno ćete šnjotat kako da napuštite poso i potražite štagod bolje. Ne tribate prinaglit, nego dobro razmislit prije nego šta se odlučite za taki korak. U ljubavi želite više pažnje nego šta dobivate.

ŠKORPIJA: Jedva ćete dočekat odmor, ukoliko ga i dobijete, čerez tog što ste duže vrimena i vi i vaše kolege maksimalno opterećeni poslom, a tako će bit i tokom većeg dila jula. Čerez posla imaćete manje vrimena za ljubav i porodicu, šta vam neće bit zamireno.

STRILAC: Imate tušta dobri poslovni ideja, al ćete razmišljat da li je pravo vrime za ulaganje el ne, u čem ćete bit apsolutno u pravu - nije još vrime, osim ako ne želite rizikovat. Imaćete osićaj da štogod nije u redu s emotivnom vezom, al nećete razabirat šta je to.

JARAC: Odavno niste imali tako dobar poslovni period ko što će bit juli misec. Naprosto sa malo truda uspivaćete postić tušta, a ako imate nike dužnike uspićete naplatit nenaplaćeno. Emotivna veza je stabilna i kvalitetna, a ako niste u braku vrime je za njeg.

VODOLIJA: Iako je poslovna situacija komlikovana uspićete je do kraja miseca rišit na odgovarajući, vama svojstven način, posli čega biste mogli otić na zasluženi odmor. Tad bi u vaš ljubavni život mogla uć jedna osoba s kojom ste već ranije bili u emotivnoj vezi.

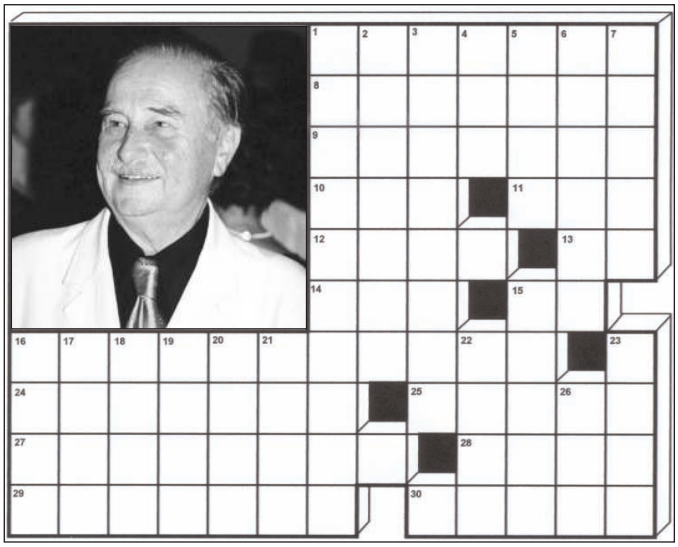
RIBE: Ono što ste već ranije zamislili na poslu polagano će se počet ostvarivat i to brez ikaki pripreka, što će za vas bit veliko iznenađenje, a znatno će se popravit i finansijska situacija. Ako niste u vezi, možte očekivat novu ljubavnu vezu i to s osobom koja nije s ovi prostora.

Dragan Tovarišić

U K R Š T E N E R E Č I

VODORAVNO: 1. Predvodnik; 8. Naramenica; 9. Palata u Rimu; 10. Skandinavsko muško ime; 11. Ovamo; 12. Žensko ime; 13. Istorijsko mesto u Maloj Aziji; 14. Drugi, ostali; 15. Nemački predlog; **16. Naš pisac sa slike**; 24. Obrađene plugom; 25. Metalna ojačanja, okovi; 27. Žensko ime; 28. Švajcarski skijaš, Simon; 29. Proizvodi emanacije; 30. Potresi;
USPRAVNO: 1. Bicikli (fr.); 2. Rastavljena paranjem; 3. Koje se može doterati; 4. Šumska kreda (mn.); 5. Zemlja (lat.); 6. Tanka pamučna tkanina; 7. Velika stepa u Južnoj Americi; 15. Žensko ime; 16. Dojke; 17. Izuzimajući, osim; 18. Gangrenozno raspadanje sluznice; 19. Staro muško ime; 20. Naša folk-pevačica; 21. Sokratov tužitelj; 22. Bilo kad; 23. Vradžbine; 26. Spoj nastao varenjem.

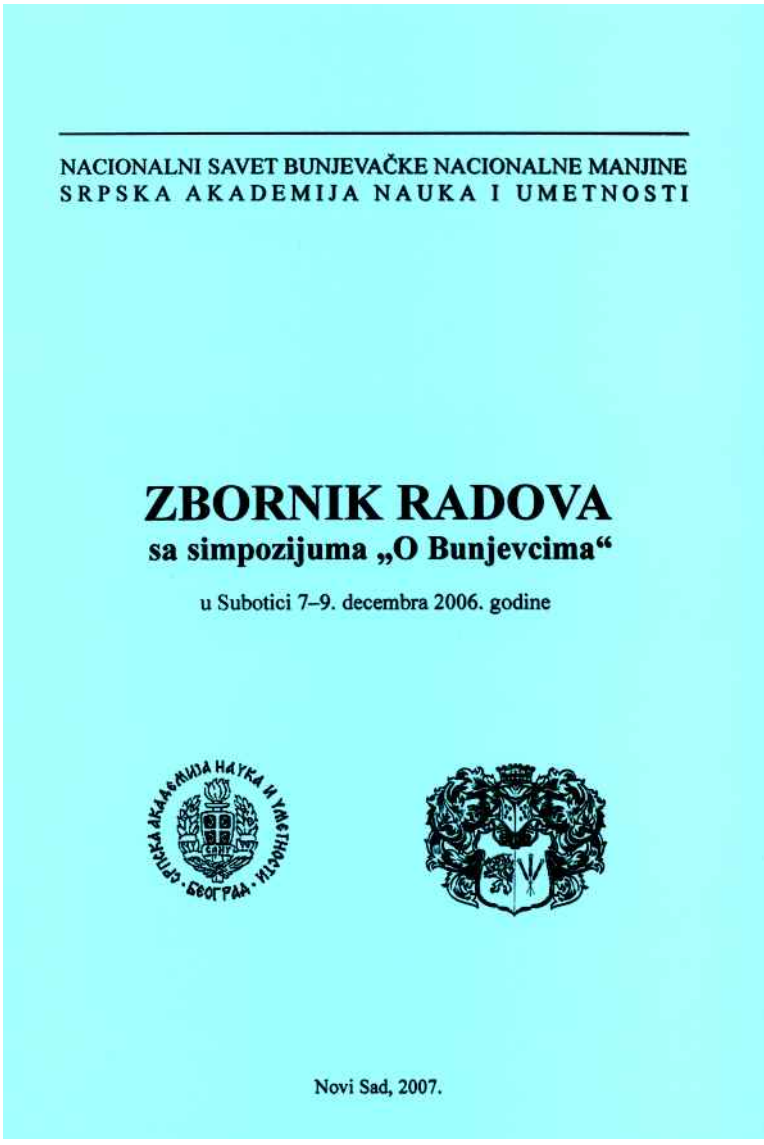
Dragan Tovarišić

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:
VODORAVNO: Polonez, opisano, satić, r, t, Mila, um, e, upadica, MINA LAZAREVIĆ, Abel, šurovati, lanac, sinonim, Ararat, Vinona.

PISMA ČITALACA

I, opet ste nas zvali. Pofalili tekstove u novinama, a najviše onaj o svetom Antunu. Drago nam je da vam se dopalo. Nastavićemo i dalje tako. Nismo crkvene novine,al red poštivamo, jel je Bunjevce i viru teško od ovojit. Dobili smo i jedno porodično blago, zbirku neobjavljeni pisama stari sto godina. Objavljivaćemo ji u Tandrčku, a ako bude sriće i novaca objavićemo je ko posebnu knjigu. Drago nam je da nam se javljaje i da nas čitaje i oni koji nisu Bunjevci. Dobra pripovitka interesantna je svima.

Zbornik radova „O Bunjevcima”

Možete kupiti pouzećem
(plaćate poštaru kad ga dobijete),
cina je 300 dinara + PTT troškovi.

K23

EURO alfa
Marketing agencija
Subotica, Bose Milićević 1.
tel: 024/670-730, fax: 670-125
e-mail: cityradio@neobee.net
Usluge reklame na Tv, radio i štampanim medijima Srbije

Takmičenje pevača amatera
CityVizija
Prijave lično u Bose Milićević 1,
ili na telefon 024/670-730

103
RADIO
I program: 103,4 MHz
II program: 104,2 MHz

Podvikuje bunjevačka vila

Podvikuje bunjevačka vila,
Iz oblaka razastrla krila:
„Oj Bunjevče, probudi se sada,
Starešino subatičkog grada!
Kad ti vidiš cimer od Kasine,
Der proslavi bunjevačko ime,
I pohiti da s' upišeš tamo,
Tebe zovu braća već ovamo.
Nemoj brate ti oklivat tako,
Već zapiši tvoje ime 'vako:
„Ja sam sinak subatičkog grada,
Neću više da moj narod strada!"
Da ne znadu još ni da ga ima,
Jer ja hoću da ga svaki štima!
Ne zovemo samo bogataše,
Već i manje stanovnike naše.
I držimo se skupa sloge tvrde,
Ne dajmo se da nas drugi grde.
Nema više tu kod nas partaje,
'Ko je počo i onaj se kaje.
Već Bunjevče hodi vamo pobro,
Pa ćeš vidit da će biti dobro:
U Kasinu upiši se sada,
Da i tvoje dično ime vlada!
Zove tebe društvo od Kasine:
„Oj Bunjevče, subatički sine,
Ako bude u nas sloga taka,
Bunjevačka biće snaga jaka!"
I dođite i vi gospodari,
Kojigod za Bunjevce mari,
A kojigod Bunjevce ostavi,
Ti prokletstvo na njega postavi.
Ter im reci da su izrodice,
Bunjevačkog roda izdajice;
Bunjevac Bunjevca koji pokudi
Bog mu dao oma da poludi.

Bunjevačka svečana pisma